

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

TEMA:
HVEM ER HELLIGÅNDEN?

5/2022

6
Helligånden elsker os

24
Skal jeg elske mig selv?

30
Guds nåde er et kald til kristent engagement

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 5/2022. Årgang 158
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om
året, næste gang den 10. februar.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

Unsplash.com

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 330 kr.
(unge under 30: 190 kr.)
Kun netabonnement: 190 kr.
(unge under 30: 110 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papir-
udgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du
flytter eller ændrer mailadresse eller ef-
ternavn. Giv derfor altid selv besked, når
dine kontaktoplysninger ændres. Det er
vigtigt, så både *Budskabet* og betalings-
opkrævning når frem til rette sted.

REDAKTOR

Ole Solgaard
Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner
frimenighedspræst, Hillerød
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke
nødvendigtvis redaktionens synspunkter,
men redaktionen er ved deres optagelse
ansvarlig for, at holdninger og syns-
punkter må kunne rummes inden for
det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 Dårlig timing – ikke hos Gud
Ole Solgaard

TEMA:**HVEM ER HELLIGÅNDEN?**

- 06 Helligånden elsker os
Alex Dahl Karlsen
- 10 "Helligånden og vi har besluttet ..."
Robert Bladt
- 14 Åndernes ånd
Jón Tróndheim Poulsen

- 15 Det varige sus fra himlen
Kurt E. Larsen

HORISONT

- 18 Bliver det nogensinde godt igen?
19 Tjek kort og kompas!

ANDRE ARTIKLER

- 20 Tre oversete træk ved tidens kultur
Espen Ottosen

FOR TROEN

- 24 Skal jeg elske mig selv?
Anton Bech Bräuner
- 28 Ved himmelporten
Erik Dahl
- 30 Guds nåde kalder til kristent engagement
Per Damgaard Pedersen

BØGER

- 33 Da Job mødte Gud
- 34 Nøgne uden skam
- 35 Verdens forvaltere
- 36 Livets risiko
- 37 Tillid, glæde og kærlighed
- 38 Kirkeretninger i Danmark

Vi må gerne opsøge og bede om en særlig vejledning og åbenbaring. Men vi skal ikke forestille os, at det er normalsituationen for en kristen, at Gud viser sig for os og meddeler os åbenbaringer gennem ord og visioner.

LEDER

Dårlig timing – ikke hos Gud

AF OLE SOLGAARD

Hvor er det godt, at det blev jul. Og langfredag, påskemorgen og Kristi Himmelfartsdag. Og pinse.

Jeg indrømmer gerne, det er dårlig timing, at vores tema om Helligånden udkommer i adventstiden. Det ville nok have passet mindst lige så godt omkring pinse. Men i redaktionen planlægger vi temaerne i så god tid, at vi desværre indimellem overser, hvordan de passer ind i kalender- og kirkeåret.

Anderledes er det med Guds timing. Den er altid perfekt. Også selvom vi måske nogle gange har svært ved at se det.

Tidens fylde

Netop nu i advents- og juletiden kan vi fejre noget, der skete efter Guds perfekte timing: "Da tidens fylde kom, udsendte Gud sin søn, født af en kvinde, født under loven, for at han skulle løse købe dem, der var under loven, for at vi skulle få barnekår" (Gal 4,4f).

Gud blev menneske i ham, der blev lagt i en krybbe i Betlehem. Han kom for at frelse os, der ikke bare kiksede med lidt planlægning, men

som faldt igennem på selve kærligheden til Gud og vores medmennesker.

Derfor er der grund til at synge nr. 136 i Sange og Salmer:

Tak og ære være Gud,
som har ført sit løfte ud
og til syndres salighed
sendt sin kære Søn herved.

Det betyder, at vi trygt kan leve – både på højtidsdage og grå hverdage – i vished om, at Gud er *med os*, hvilket også ligger i navnet *Immanuel* (Es 7,14).

Evig frelsesplan

Det var i øvrigt ikke en pludselig indskydelse i sidste øjeblik, der fik den hellige treenighed til at sende Jesus som vores frelser. Det var planlagt før verdens skabelse:

"Før verden blev grundlagt ... forudbestem-

Gud har styr på timingen. I Guds time kommer Jesus til syne igen.

te han os til at få barnekår hos sig ved Jesus Kristus ...,” så vi nu kan kende hans ”viljes hemmelighed ud fra den gode beslutning, han selv forud havde fattet om den frelsesplan for *tidernes fylde*: at sammenfatte alt i Kristus, både det himmelske og det jordiske” (Ef 1,4-10).

En frelsesplan, der blev afsløret glimt for glimt op igennem adskillige slægtled – indtil Kristus kom i kød og blod. Det får os til at synge videre:

Hvad de gamle fædre sig
ønskede så hjertelig,
og hvad fordum lovet var,
Herren herligt opfyldt har.

Vær velkommen, du min fred,
dig ske tak i evighed!
Drag, o Jesus, ind til mig,
vejen selv du bane dig!

Kom, du ærens Konge, Kom!
hjertet er din ejendom;
rens det, dan det, som du vil,
jeg kun dig vil høre til.

Frugt i rette tid

Ja, når Gud i hele sin guddomsfylde har bosat sig hos og i os, der har taget imod ham, motiverer det os til at leve hver dag med ham og for ham. Så bærer vi frugt *til rette tid* (Sl 1,3). Det kan ære Gud og gavne vores medmennesker.

Vi skal ikke henfalde til at drømme om gamle dage, hvor ”alting var bedre.” Vi skal heller ikke lukke øjnene for virkeligheden i utopiske forestillinger om fremskridtets og fremtidens lyse muligheder. Det ville være dårlig timing.

I stedet må vi forholde os til *i dag*. Vores tid. Netop her og nu må vi leve som Guds elskede børn. Og netop her og nu må vi tjene ham med

det, som vi nu har fået betroet. Med den personlighed, han har givet os. I det samfund og de vilkår, han har sat os i. Ikke kun over for mennesker, der er, som vi kunne ønske os, men som de nu er.

Når vi ser os omkring, er det ikke svært at få øje på frygt og bekymring. Klodens ur tikker mod enden. Men vi ved, at Gud har styr på timingen. I *Guds time* kommer Jesus til syne igen.

Da vil han gøre alt nyt. Da vil han bo hos os på en ubeskrivelig synlig, konkret og permanent måde.

Det kan både fylde os med forventning og bøn:

Med din trøst min sjæl opfyld
for min frygts og armods skyld,
at i troen idelig
jeg må hænge fast ved dig,

at når du i herlighed
kommer anden gang herved,
jeg kan dig i møde gå
og retfærdig for dig stå.

I dag – og til evig tid

Hvor er det godt, at det *blev* jul. Og langfredag. Og påskemorgen. Og Kristi Himmelfartsdag. Og pinse. Guds timing har altafgørende betydning: Gud er med os *i dag*.

Det gælder hele året rundt – og til evig tid.
Glædelig advent! Glædelig jul! ■



Ole Solgaard

TEMA

Helligånden elsker os

AF ALEX DAHL KARLSEN

*Jeg ønsker at male et portræt af Helligånden.
Ved at få øje på, hvem Helligånden er, får vi
nemlig et bedre billede af, hvad han gør.*

Her i artiklen vil jeg sætte fokus på, *hvem* Helligånden *er* – tegne et billede af hans personlighed og egenskaber. Dermed får vi et mere dækkende billede af, *hvad* han *gør*.

Jeg tror nemlig, at mange kristne har et svagt og upersonligt forhold til Helligånden. Det hænger bl.a. sammen med, at der i disse år findes ufattelig meget falsk åndelighed og nyreligiøsitet blandet op med kristelige elementer. Resultatet bliver, at Guds Ånd reduceres til en kraft, en følelse i hjertet, energi og lignende. Fede oplevelser forveksles med Helligåndens virke.

Helligånden og treenigheden

Allerførst: Helligånden er den tredje person i Gud. Det finder vi flere vidnesbyrd om i Bibelen, selvom ordet *treenig* ikke findes. At Gud er tre ligeværdige – men dog ikke ens – personer, finder vi udtrykt i den apostolske velsignelse (2 Kor 13,13) og i missionsbefalingen (Matt 28,18-20).

Der er intim sammenhæng mellem Gud og Guds ånd; forholdet sammenlignes med mennesket og menneskets ånd, som jo ikke kan skilles ad (1 Kor 2,11). Gud er ikke tre guder, men én Gud (fx 5 Mos 6,4. Mark 12,29. Jak 2,19).

Men det betyder ikke, at de tre personer – Faderen, Sønnen og Helligånden – bare er tre fremtrædelsesformer, dvs. kun *tilsyneladende* er tre forskellige personer. Selvom vi kan sige det *samme* om de tre personers guddommelighed og vilje mv., er der samtidig *forskellige ting*, vi kan sige om dem.

Vi skal nu se på, hvad Bibelen fortæller om *Helligånden*. Både det, der også kan siges om de andre personer i Gud, og det, der er unikt for Helligånden.

Helligånden beslutter

Vi ser fx i skabelsesberetningen, at den treenige Gud træffer beslutninger *sammen*: "Lad os skabe

Bibelen gør det klart, at vores kurs ikke bare skal justeres, men ændres fundamentalt.

mennesker ..." (1 Mos 1,26).

Det samme gælder omtalen af vores frelse ved Jesus Kristus: "I ham (dvs. Jesus) har vi også fået del i arven, vi som var forudbestemt dertil ved Guds beslutning" (Ef 1,11).

At det var en fælles beslutning i den treenige Gud, får vi direkte at vide: "For i ham (Jesus) besluttede hele guddomsfylden (altså den sande, treenige Gud) at tage bolig og ved ham at forsones alt med sig ..." (Kol 1,19; 2,9).

Helligånden er altså en person, der både vil noget (jf. Rom 8,6. 1 Kor 12,11) og beslutter noget (omend altid i samråd med de to øvrige personer i Gud).

Vi har i øvrigt nogle andre "beslutningsord" i NT, hvor kun Helligånden er nævnt. Helligåndens beslutninger fører til nogle meget konkrete konsekvenser: Han udsender mennesker, beslutter, hindrer og handler ... (ApG 13,4; 15,28; 16,6 og 20,28). Han handler fx ved at "stå kødet imod" (fx Rom 8,13. Gal 5,17).

Helligånden har altså nogle træk, som er udpræget personlige. Det ser vi også i det følgende.

Helligånden taler

Helligånden taler nemlig også ganske meget. Bibelen bruger mange forskellige, helt almindelige udtryk om det: Helligånden forkyn-der (Joh 16,14), overbeviser (Joh 16,8-10), taler (Mark 13,11), siger (ApG 21,11), lærer (Luk 12,12), formaner (ApG 9,31) og vidner (ApG 5,32. Rom 8,16).

Bibelen er dog ikke blind for, at Helligånden også kan tale eller lede på mere indirekte måder: Helligånden driver (Rom 8,14. Gal 5,18), til-

skynder (Luk 2,27), indgiver (ApG 2,4), hindrer (ApG 16,6) og åbenbarer (1 Kor 12,7).

Det vigtige er ikke, hvordan Helligånden taler. Samlet set fortæller ovenstående skriftsteder, hvad der er vigtigt for ham at få formidlet: Han peger hen på Jesus og leder Guds folk, så de også vokser i troen og bærer frugt i form af gode gerninger (Joh 16,8-10.13-15. Rom 8,3-16).

Derfor kalder Jesus ham også for *Talsmanden*. Han er den, der beder for os, og den, der taler Guds ord til os.

Formålet med hans rolle er at kalde os mennesker til os lade os forlige med Gud, som i forvejen forligte os med sig selv ved Kristus (2 Kor 5,18-20), og derved bringe Guds fred til os – ja bringe Gud og mennesker sammen.

Blandt de førnævnte "taleord" lægger jeg særligt mærke til, at Helligånden "overbeviser om ..." Sagen er jo, at når mennesket er født uden gudsfrygt, er det ikke nok, at Helligånden siger noget. For hverken vores fornuft, følelser eller vilje får os til at lytte til Helligåndens tale, til Guds ord. Helligånden må overbevise os.

Bibelen gør det klart, at vores kurs ikke bare skal justeres, men ændres fundamentalt. Flere steder ser vi, at et menneske skal fødes på ny. Hvordan det konkret sker, udtrykker de bibelske forfattere lidt forskelligt: Mennesker fødes af Gud (Joh 3,5), af Ånden (Joh 3,6), af vand og Ånd (Joh 3,5), ved dåben (Tit 3,5) og ved/af Guds ord (Jak 1,18. 1 Pet 1,23).

Det er Ånden, der gør et menneske levende i åndelig forstand (Joh 6,63. 2 Kor 3,6). Helligånden og Ordet hører derfor uløseligt sammen.

Ordet er et centralt element i Helligåndens værktøjskasse. Ordet er Jesus, der blev kød og tog bolig blandt os (Joh 1,14). Det er "hans" ord, som Helligånden tager og forkyn-der for os (Joh 16,14f). Derfor møder vi Jesus selv, når vi læser og hører Bibelen. Helligånden er nærværende og virker igennem ordene i den bog.

Helligånden har flere sider

Men der hører mere med til portrættet af Helligånden.



Alex Dahl Karlsen, f. 1967

Kontorassistent i Herning

Kommune

Fritidsprædikant i LM

alex.dahl.karlsen@gmail.com



FOTO: ISTOCKPHOTO

Ordet er et centralt element i Helligåndens værktøjskasse.

Bibelen viser også, at Helligånden har følelser, for mennesker kan "volde Guds ånd *sorg*" (Ef 4,30). Vi kan gøre noget imod ham: Vi kan spotte (Mark 3,29), håne (Hebr 10,29) og lyve for Helligånden (ApG 5,3).

Med disse udtryk får vi et kig ind i den treenige Guds hjerte. Når mennesker vender Gud ryggen, håner og spotter ham, ødelægger det relationen til Gud.

Gud ønsker derimod at frelse og have fællesskab med os, ja, tage bolig i vores hjerter og skænke os sin fred. Han har ikke bare givet os gaver, men investeret hele sig selv i os.

Helligånden ved alt og undersøger alt: "Ånden ransager alt, selv Guds dybder" (1 Kor 2,10). Jesus kalder ham også "sandhedens ånd" (Joh 14,17) og pointerer, at Helligånden vejleder os i sandheden – hele sandheden – os, der tror på ham (Joh 16,13).

Sådan er Helligånden, fordi han ønsker at herliggøre Jesus. Hans budskab er det samme som Jesu budskab (Joh 16,8-10). Han kaldes derfor også for "den ånd, der giver barnekår" (Rom 8,15) og "Kristi ånd" (Rom 8,9. 1 Pet 1,11). Han ønsker det samme som Jesus: at alle mennesker skal blive frelst, og ingen skal gå fortabt.

Ånden giver dog også gaver.

Gaverne gives af den treenige Gud, men ofte gives de "ved Helligånden", fx Guds kærlighed (Rom 5,5), dåbens genfødsel og fornyelse (Tit 3,5) og Åndens gaver (nåde-gaverne; 1 Kor 12,1).

Helligånden er altså den store formidler af Guds mangfoldige nåde. Han handler og udfører deres fælles beslutning (jf. Joh 14,16.26). Vi kan i den forbindelse tænke på udtrykket i Femte Mosebog 33,26f: "I sin højhed bor han i skyerne, ... men hernede er hans evige arme."

Helligånden er *ånd*

Helligånden kan du bare ikke putte i en kasse. Samtidig med at han er "menneskelig" i sin måde at kommunikere på, optræder han også på måder, som fremtræder anderledes end mennesker i normal tid-rum-dimension:

Helligånden investerer alt for at opnå det ultimativt tætte forhold mellem Gud og os mennesker.

- Helligånden kan *fylde* et kristent menneske (ApG 2,4; 4,8.31; 7,55; 9,17; 11,24; 13,52. Luk 1,15.41.67. Ef 5,18-20).
- Ånden *bor* i enhver kristen (Rom 8,9. 1 Kor 3,16). Vi er ”*beseglet* med forjættelsens hellige ånd, som er pantet på vor arv ...” (Ef 1,13f).
- Helligånden kaldes en *gave* (ApG 2,38; 10,45), som vi kan *få* (ApG 2,33; 8,15; 10,47; 19,2).
- Vi *døbes* med Helligånden (Joh 1,33. ApG 1,5; 11,16).
- Helligånden kan kobles til begreberne *kraft* (Luk 4,14. ApG 1,8), *ild* (Matt 3,11), *tro* (ApG 6,5; 11,24) og *glæde* (ApG 13,52).
- Alle kristne *drikker* af den samme ånd (1 Kor 12,13).
- Helligånden kan *komme over* et menneske (ApG 19,6).

Disse ”åndsord” er dog ikke så upersonlige som så. Igen: Det er *konsekvenserne* af fylden, Helligåndens udgydelse mv., der er vigtige. For det fælles for disse udtryk er, at fylden, gaven, dåben med Helligånden mv. medfører tro, kraft, glæde og et nyt liv efter Guds vilje.

Flere måder, du kan fyldes med Helligånden

Her er der i øvrigt noget, som vi ikke må skille ad, men samtidig skal skelne imellem: at *have* Ånden og at *fyldes* af Ånden.

For det første: Enten *har* du Ånden, eller også har du *ikke* Ånden. Men når du har Ånden, kan du *fyldes* mere eller mindre af Ånden.

Flere skriftsteder skelner tydeligvis mellem, om et menneske er et Guds barn eller

ej. Er du et Guds barn, *har* Guds Ånd taget bolig i dit hjerte.

For det andet: Der er også skriftsteder, hvor Helligånden *fylder* et menneske, fx sammen med tro eller glæde osv. Vi kan også tænke på udtrykkene, at ”vi skal vandre i Ånden” (Gal 5,25) og lade os ”fylde af Ånden” (Ef 5,18) – give mere plads for Helligånden.

Men oftest bruger Bibelen nogle andre udtryk til at beskrive den sag, altså at vi fyldes mere af Ånden. Gerne meget konkrete ting, som de kristne aflægger eller søger. Det kommer fx til udtryk i Paulus’ ord om, at ”Ånden står kødet imod” (Gal 5,17), og at den kristne ”ved Åndens hjælp dræber legemets gerninger” (Rom 8,13).

For det tredje: ”Helligånden kom over nogle mennesker.” Helligånden kan, når og hvor Gud vil, få nogle meget konkrete og synlige udtryk, fx med tungetale og profeti.

Helligånden elsker os brændende

Jeg har ønsket at male et portræt af Helligånden. Hans ”personlighed” viser nemlig noget om, hvordan han handler, og hvordan han i den guddommelige treenighed elsker os med en evig kærlighed. Han investerer alt for at opnå det ultimativt tætte forhold mellem Gud og os mennesker – her på jorden og på den nye jord.

Ved at få ”sat ansigt på” Helligånden forstår vi bedre hans unikke rolle, og at han – i fællesskab med Faderen og Sønnen – har et brændende ønske om, at vi skal blive frelst.

Hvordan skal vi så samle alt, det er at sige om Helligånden?

- Han er en af de tre personer i Gud – og skal æres som sådan.
- Han er en unik personlighed; forskellig fra Faderen og Sønnen.
- Han har personlighed, vilje og følelser.
- Han vil det samme som Faderen og Sønnen med os:
 - Evig frelse
 - Fællesskab – bo i menneskehjertet
 - Barnekår og frihed, som Jesus har vundet til os med sit blod
 - Bede for os
 - Lede os som enkeltpersoner og som menighed – gennem Guds ord og Åndens gaver
 - Rense det syndige ud
 - Kæmpe for at få maksimal plads
 - Skænke himmelhåbet
- Han vil have os i tale på menneskesprog; så vi forstår ham.

Da Helligåndens budskab er Jesu budskab, tager han Jesu ord og forkynder for os – og bringer det helt ind i hjerterne.

Da det gik op for Emmausvandrerne, at de fulgtes med Jesus, udbrød de: ”Brændte vore hjerter ikke i os, mens han talte til os på vejen og åbnede Skrifterne for os” (Luk 24,32). Det er – uden at nævne Helligånden – et godt eksempel på hans arbejdsmetode.

Hvad er der så særligt ved Helligånden? Den røde tråd i det er, at Helligånden bringer Jesus til os – og os til Jesus. Derfor er Helligåndens centrale tilnavn ”vores Talsmand”. Jesus tager – ligesom Helligånden – bolig i vores hjerter, men Jesus kommer aldrig alene og uformidlet. Han kommer sammen med sit ord – og dermed med sin ånd, Helligånden. ■

TEMA

"Helligånden og vi har besluttet ..."

OM AT HØRE ÅNDENS STEMME

AF ROBERT BLADT

Er der en mentalitet, jeg skal tilstræbe for at være åben for Åndens vejledning?



Robert Bladt, f. 1970

Forstander på Børkop Højskole
Ulønnet hjælpepræst i
Frimenigheden Broen, Vejle

Da den første, alvorlige uenighed i den kristne kirke bliver drøftet af apostlene, og de er nået til enighed, sender de en skrivelse til de kristne i Antiokia med ordene: "Helligånden og vi har besluttet ..." (ApG 15,28).

Apostlene er tilsyneladende ikke i tvivl om, hvad der er Helligåndens vilje og beslutning. Når jeg læser det, tænker jeg misundeligt: Gid jeg kunne træffe beslutninger med samme overbevisning. Gid jeg kunne høre Åndens stemme og være sikker på hans vejledning.

Jeg mødte engang en kvinde, som fortalte, at da hun blev gift, var det efter Åndens vejledning. Hun havde været til et ungdomsmøde, og da de ankom, var der særligt én af mændene, hun ikke brød sig om. Han virkede nærmest frastødende på hende. Under mødet faldt hendes øjne på ham igen, og pludselig oplevede hun, at Helligånden sagde til hende: "Du skal gifte dig med ham." Hun var så overbevist om, at det var Guds vilje, at hun trodsede sin egen modvilje og

blev gift med ham.

Kvinden var tilsyneladende ikke i tvivl om, hvad der var Helligåndens vilje. Jeg beundrer hende for at sætte sin egen mening til side for at følge Åndens vejledning.

Men jeg har aldrig selv haft frimodighed til at sige om noget af det, jeg har besluttet, at *Helligånden* har truffet beslutningen sammen med mig. Og jeg har heller ikke oplevet at få en så tydelig og umisforståelig tilskyndelse fra Helligånden som den, kvinden fortalte mig om.

Spørgsmålet følger jo helt naturligt: Hvordan kan jeg høre Åndens stemme? Ja, hvordan vejleder Ånden i det hele taget?

Vi har brug for at lytte til Ånden

Først skal vi slå fast, at vi har brug for at lytte til Ånden. Åndens væsen og opgave er at tale til os, vejlede os og fylde os.

Det er væsentligt for vores tro på, hvem og hvordan den treenige Gud er. Han er ikke en

tavs Gud, men tager initiativ til at genoprette den relation og kommunikation, som i kraft af vores oprør er blevet afkoblet.

Relationen og kommunikationen mellem Gud og mennesker er genoprettet ved Jesu komme, men den afbrydes ikke ved hans bortgang (Joh 13-17).

Ånden tog over, hvor Jesus slap: "Når han kommer, sandhedens ånd, skal han vejlede jer i hele sandheden; for han skal ikke tale af sig selv, men alt, hvad han hører, skal han tale, og hvad der kommer, skal han forkynde for jer" (Joh 16,13).

Helligåndens gerning er altså at vejlede, tale og forkynde – "for at vi skal vide, hvad Gud i sin nåde har givet os" (1 Kor 2,12).

Alle kristne har hørt Åndens stemme

Det, Ånden giver til os, ved at tale til os, kan ingen af sig selv nå frem til. Vi kan ikke tænke os frem til eller beslutte os for, at vi vil have tillid til Jesus. Troen på og tilliden til Jesus er noget, Ånden taler frem i os.

Det formulerede Martin Luther skarpt i *Den lille katekismus* i forklaringen om Helligånden: "Jeg tror, at jeg ikke af egen evne og kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham. Men *Helligånden* har kaldet mig ved evangeliet, har oplyst mig med sine gaver, har helliget og opholdt mig i den rette tro."

Vi er dog ikke altid så bevidste om, hvor og hvornår Ånden taler til os. Det er ofte mere jordnært, end mange forventer.

Det vigtigste at pointere er, at hvis du er kristen og har tillid til Jesus, så har Ånden allerede talt til dig. Så er han nået igennem til dig med sit vigtigste budskab: Gud elsker dig så højt, at han gav sin enbårne søn, for at du ved tro på ham ikke skal fortabes, men have evigt liv.

Vi ved, at Ånden har talt til os, fordi vi erfarer følgerne af Åndens tale, nemlig troen. Når vi i vores indre, i vores ånd,

erfarer, at vi er Guds børn, så er det ikke noget, vi har bildt os selv ind. Det er Guds Ånd, der vidner sammen med vores ånd om, at vi er Guds børn (se Rom 8,16).

Vi ved også, *hvordan* Ånden taler til os. Det gør han gennem det kristne budskab om Jesu død og opstandelse til frelse for os. Det kaldes i NT for evangeliet (fx Rom 1,16f), livets ånds lov (Rom 8,2), ordet om korset (1 Kor 1,18) eller Kristi ord (Kol 3,16).

Hvor som helst dette budskab forkyndes i overensstemmelse med Jesu og apostlenes undervisning, er det Ånden, der taler.

Og endelig ved vi, *hvor* Ånden møder os med det kristne budskab. Det gør han nemlig i den kristne menighed. Her i Jesus-fællesskabet har forkyndelsen af evangeliet sin plads, her uddeles nadveren, og her hjælpes mennesker ind i Guds pagt gennem dåben. Her giver vi ved håndspålæggelse tilsagn om syndernes forladelse, her bredes armene ud til velsignelse.

Her er det primære sted for formidlingen af Guds nåde til syndere. Det er ikke det eneste sted. Gud møder os enkeltvis gennem bøn, meditation, Bibelen, kristen litteratur, kunst, samtale. Men Åndens mødested har sit centrum i det kristne fællesskab.

Ånden taler gennem dig, som er kristen

Vi er i øvrigt ikke altid så opmærksomme på, at Ånden taler *gennem* kristne. Fra bror og søster til bror og søster. Det er en væsentlig grund til at værdsætte det kristne fællesskab. Dietrich Bonhoeffer udtrykte det på denne måde: "Guds ord i min brors mund er større end Guds ord i mit eget hjerte."

Da Jesus sender sine nærmeste disciple ud for at forkynde evangeliet, understreger han, at Guds Ånd – særligt under efterfølgelse – vil tale *gennem* dem (Matt 10). De går ikke med deres eget budskab.

*Gid jeg kunne høre
Åndens stemme og være
sikker på hans vejledning.*



Denne artikel kan du høre oplæst

Find "Budskabet" der, hvor du plejer at lytte til podcast.

Kan også findes via budskabet.dk eller norea.dk/podcastoversigt.

Syner og ord kan komme fra andre kilder end Gud, så mener du at få noget af dette, så del det med en erfaren kristen, der kan prøve det op imod Guds ord og den kristne erfaring.

Efter Jesu død bliver apostlene på pinsedagen fyldt af Helligånden og begynder straks at forkynde "om Guds storværker" – endda på mange forskellige sprog.

Denne sendelse med et budskab er ikke begrænset til apostlene. Paulus vejleder derfor menigheden til bredt at opbygge hinanden ved hjælp af de nådegaver, Ånden tildeler (1 Kor 14,26).

I Bibelen er der mange eksempler på, at Åndens tale gennem et menneske ledsages af overnaturlige fænomener, der er tegn på Åndens tilstedeværelse og virke.

Men der er også masser af åndsbåren tale til os uden overnaturlige fænomener. Gud taler ganske vist ofte til Jeremias med ord og syner. Men når Jeremias forkynder, er det overraskende sjældent, der sker noget mere overnaturligt, end at han får forkyndt Guds vilje og lykkes med at holde sig i live under forfølgelserne.

Guds konkrete vejledning

Det væsentligste i forhold til det med at høre Åndens stemme handler altså om at høre det budskab, som giver os tillid til Jesus og hjælper os med at forstå, "hvad Gud i sin nåde har givet os."

Samtidig er det tydeligt, at Ånden taler

til mennesker i konkrete situationer og giver vejledning og hjælp til at træffe beslutninger.

Apostlenes Gerninger 8-10 er én lang perlerække af eksempler på det. Eksemplerne i GT er også mange.

Så: Er der en mentalitet, jeg skal tilstræbe for at være åben for Åndens direkte vejledning? Eller en evne til at lytte, som jeg skal opøve?

Gud er ikke hviskende

I filmen *The Godfather* I møder vi gangsteren Don Vito Corleone. Han hæver ikke på et eneste tidspunkt stemmen over et niveau, der må betragtes som hvisken. Når han taler, er alle andre i rummet nødt til at tie for at høre, hvad han siger. Og det er sikkert også hensigten. Han udøver magt gennem sin stemmeføring.

Ikke desto mindre er der nogle menneskers og menigheders vejledning i at høre Åndens stemme, som får mig til at tænke på Don Vito Corleone. De beskriver Ånden som en stille hvisken, der konstant giver os konkret vejledning. For at vi kan høre den, skal vi dog tie, måske meditere, måske faste, måske opøve en særlig følsom, metafysisk høresans.

Jeg reagerer intuitivt imod den slags. For det strider imod mit gudsbillede at acceptere, at Gud skulle have problemer med at fange vores opmærksomhed. Men det er også i modstrid med bibelske fortællinger og forbilleder.

I Bibelen er det oftest Gud, der tager initiativ til at få mennesker i tale; ikke mennesker, der opsøger Guds vejledning. Selvfølgelig! For Bibelen er ikke en samling fortællinger om mennesker, der fik "hul igennem" til Gud. Den bevidner de gange, Gud i historien åbenbarede sig for mennesker.

Min pointe er: Når Gud har noget, han ønsker at sige til os, så skal han nok få det sagt.

Hvordan vejleder Ånden?

Læg dernæst mærke til, at de bibelske personer, som hører Åndens stemme, ikke hver nat har fået åbenbaringer. På Samuels tid talte Gud virkelig sjældent direkte til nogen (1 Sam 3,1). Om kong Salomo hører vi, at "Herren viste sig for anden gang for ham" (1 Kong 9,2). To gange i løbet af et langt liv gav Gud Israels mægtigste konge konkret vejledning!

Jeg er med på, at i og med pinsen er Ånden ikke kun udgydt over præster, konger og profeter. Alle i Guds folk i den nye pagt har den umiddelbare adgang til Gud. Men ser vi på NT og de første kristne, får vi heller ikke det indtryk, at de dagligt fik direkte vejledning fra Gud.

Åben for Åndens vejledning

Når det er sagt, er der dog noget for os at lære om at være åbne for Åndens direkte vejledning. Vi har gode, bibelske forbilleder, og vi har den kristne menigheds erfaringer. Vi skal blot gå ind til det med proportionerne i behold og undgå faldgruberne.

Det er værd at bemærke, at da Samuel første gang får en natlig åbenbaring fra

Gud (1 Sam 3), har han brug for at lære, at den stemme, han hører, er Guds røst. Desuden skal vi lægge mærke til, at Eli næste dag får Samuel til at fortælle, hvad Herren har sagt til ham.

Samuel måtte have teologien i orden: Gud er en Gud, der åbenbarer sig. Og Samuel skulle ikke være alene med åbenbaringen. Eli fik ham til at dele den. Om Eli har tænkt, at Samuels åbenbaring skulle prøves af en erfaren mand, ved jeg ikke, men det er i hvert fald en god regel.

Syner og ord kan komme fra andre kilder end Gud, så mener du at få noget af dette, så del det med en erfaren kristen, der kan prøve det op imod Guds ord og den kristne erfaring.

Vi må gerne opsøge og bede om en særlig vejledning og åbenbaring. Men vi skal ikke forestille os, at det er normalsituationen for en kristen, at Gud viser sig for os og meddeler os åbenbaringer gennem ord og visioner.

Prøv alt, hold fast ved det gode

Den kvinde, der oplevede, at Ånden sagde til hende, at hun skulle gifte sig med en bestemt mand, lever i øvrigt ikke længere, og det gør hendes mand heller ikke. Deres liv sammen blev temmelig vanskeligt.

Manden havde efter min vurdering nogle psykiske udfordringer, og i lange perioder forlod han hjemmet for at gå på landevejen. I de perioder var kvinden efterladt med deres børn, husholdning og økonomi.

Var det Guds vilje, at de blev gift? Det kan jeg ikke svare på med sikkerhed. Men jeg skønner, at det havde været godt for kvinden, hvis hun havde opsøgt en erfaren kristen for at få hjælp til at bedømme den indskydelse, hun fik til at gifte sig med ham.

"Prøv alt, hold fast ved det gode," skrev Paulus (1 Thess 5,21). Med det mente han *ikke*, at vi skal *afprøve* alt, men at vi skal *efterprøve* alt.

Det er et godt råd. Stemmer, indskydelser og visioner *kan* nemlig også komme fra andre end Guds Ånd. De kan komme fra vores egen ånd og fx afspejle traumatiske oplevelser. De kan komme fra Den Onde.

Det lærer vi af apostelmødet (ApG 15), som



FOTO: UNSEPLASH

jeg nævnte i indledningen. Hvorfor turde apostlene gøre Helligånden til medunderskriver? Der står ikke noget om, hvorvidt de beder eller faster. Derimod lægges der vægt på, at processen inkluderede diskussion, hvor mange meninger bliver hørt. Derefter har Peter et indlæg, hvor han fremhæver evangeliet og erfaringerne på missionsmarken. Og endelig peger Jakob på, at beslutningen er i overensstemmelse med profeternes ord.

Det var en meget åndsfyldt beslutning, der kom ud af apostelmødet. De nåede frem til beslutningen ved at kende evangeliet, Skriften og Guds Ånds virke i menighederne.

Hvis vi gerne vil lære at lytte til Åndens stemme, er det her, vi skal begynde. Så vil vi langt bedre være i stand til at bedømme andre åbenbaringer og vejledninger, som Ånden måtte give, når og hvor han vil. ■

Det er værd at bemærke, at da Samuel første gang får en natlig åbenbaring fra Gud (1 Sam 3), har han brug for at lære, at den stemme, han hører, er Guds røst.

ÅNDERNES ÅND

AF JÓN TRÓNDHEIM POULSEN



Jón Tróndheim Poulsen,
f. 1979

Præst i Ølgod Valgmenighed
Jonpoulsen79@gmail.com

1. Åndernes Ånd
løsner de bånd,
der giver ængst'lige dage.
Udsendt af Gud
med nådens bud,
det, som gi'r styrke til svage.

2. Hellige ild,
kærlig og mild,
renser tålmodigt og stille.
Formningen sker
med os som ler,
sådan som Herren det ville.

3. Nænsomt og blidt
gør han det hvidt,
som før var urent og syndigt.
Skaber på ny
Paradis-by.
Alt bliver atter så yndigt.

4. Vi er hans folk,
Han, vores tolk,
som lægger ordet i munden.
Vi deler ud
af glædens bud.
Vi træder frem. Han er grunden.

5. Du, tre i én,
oprejser ben,
stendøde knogler får ånde.
Hold os til dig!
Vis os på vej.
Uden, så går vi til grunde.

6. Åndernes Ånd
du løsner bånd,
giver os nyskabte dage.
Sender os ud
med nådens bud,
det, som gi'r styrke til svage.

GODT SAGT

Åndens tilstedeværelse i vores liv er ikke afhængig af vores åndelige op- og nedture. Der er en erfaringsdimension knyttet til Helligånden, men selve det, at Ånden bor i en kristen, er en af troens gaver på linje med nåden og syndernes forladelse.

HENRIK NYMANN ERIKSEN

TEMA

Det varige sus fra himlen

GLIMT AF HELLIGÅNDEN I KIRKENS HISTORIE

AF KURT E. LARSEN

Nogle gange har man set undere. Andre gange har Ånden virket stilfærdigt og forvandlende i hjerterne.

Den første pinsedag oplevede Jesu apostle, at "tunger som af ild viste sig for dem," og de blev alle fyldt af Helligånden, begyndte at tale på andre sprog – og da folk stimlede sammen, holdt Peter en prædiken for dem.

Den stak dem i hjertet, og Peter opfordrede dem til at omvende sig og lade sig "døbe i Jesu Kristi navn til jeres synders forladelse, så skal I få Helligånden som gave." Det gjorde 3.000, og dermed fik kirken en stor tilvækst den dag.

I denne artikel skal vi se, hvordan Helligånden er fortsat med at virke gennem kirkens historie. Nogle gange har det medført underfulde begivenheder. Andre gange har Ånden virket stilfærdigt og forvandlende i hjerterne.

Vi nøjes med tre glimt fra historiens løb.

Undere og efterligninger i Oldkirken

Fra de ældste kristne menigheder i tiden efter Apostlenes Gerninger er der mange vidnesbyrd om, at Helligånden fortsat virkede med. Menne-

sker kom i stort tal til tro på Jesus som Guds søn, verdens eneste frelser, og der skete også af og til undere ved Helligåndens kraft.

De nytestamentlige *nåde-gaver* levede også videre i menighederne. Det fremgår af det vigtige skrift *Didaké*, der fortæller om kirkens forhold omkring år 100. Deraf ser vi samtidig, at fx deres "profeti" ikke altid var sand og sund: "... ikke enhver, der taler i ånden, er en profet, men kun hvis han har samme adfærd som Herren. Derfor skal den falske profet og den ægte profet kendes på deres adfærd."

Hvad Gud giver ved sin Ånd, kan syndige mennesker efterligne kunstigt – eller misbruge til egen fordel.

Gud lod der også indimellem ske *undere* ved sin Ånd. Den gamle biskop Polykarp, der i 86 år havde tjent Kristus, blev til sidst martyr, og det fik han at vide på forhånd: "Mens han bad, fik han et syn, tre dage før han blev grebet: Han så sin hovedpude antændt af ild. Da vendte han



Kurt E. Larsen, f. 1955
Professor i kirkehistorie på
Menighedsfakultetet
kl@teologi.dk



FOTO: ERIK CLEVES KRISTENSEN

I Ansgars liv kunne man se Helligånden i virksomhed både igennem Ådens frugter (det hellige liv) og gennem Ådens kraft (undere).

sig til dem, der var sammen med ham, og sagde: 'Jeg vil blive brændt levende.'

Han blev også styrket af en røst fra Himlen, og han steg med frimodighed op på bålet og blev brændt levende, mens han løftede hænderne i tak til Gud, der havde fundet ham værdig til denne dag.

Det skete omkring år 165, og nogenlunde samtidig skrev nogle af de store kirkefædre om, at Helligåndens kraft var virksom blandt de kristne, så de uddrev dæmoner, som ingen andre kunne drive ud.

Det var åbenbart et faktum, for i hvert fald brugte Justin Martyr det som argument over

for ikke-kristne i sin *Apologi*: "... for mange dæmonbesatte i hele verden og i jeres by, der ikke blev helbredt af alle de andre besværgere og fremsigere af trylleformularer og giftblandere, har mange af vores mennesker, de kristne, besværget ved Jesu Kristi navn ... og helbredt dem og helbreder dem også stadigvæk nu, idet de ophæver og uddriver de dæmoner, der holder menneskene besat."

De to store trosbekendelser, som går tilbage til oldkirken, sammenfatter indholdet i oldkirkens tro på Gud Helligånd. Den apostolske trosbekendelse, som er mest brugt i Danmark, taler mest om Helligåndens virke: "Vi tror på Helligånden, som har skabt den ene, hellige, universelle kirke, og som forener os i de helliges samfund, og som skænker os syndernes forladelse og fører os til kødets opstandelse og det evige liv."

Den nikænske trosbekendelse fra 300-tallet kan ses som et supplement, der også beskriver Helligåndens person og væsen i fem underpunkter, der alle begynder med et "som":

- som er Herre
- som levendegør
- som udgår fra Faderen og fra Sønnen
- som tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen
- som har talt ved profeterne.

Ådens frugt og kraft hos Ansgar

Gennem kirkens historie har det ofte været i forbindelse med missionsarbejdet – når evangeliet blev bragt ud til nye folkeslag – at Helligånden har været aktiv på en synlig og konkret måde.

Sådan var det også i Danmark, da evangeliet nåede herop. Den franske munk Ansgar virkede blandt vores hedenske forfædre i 800-tallet, og i hans liv kunne man se Helligånden i virksomhed både igennem Ådens frugter (det hellige liv) og gennem Ådens kraft (undere).

Den daværende danske konge, Hårik, var modstander af kristendommen, men Ansgar bar sig klogt ad. Han skænkede kongen gaver og gjorde sig umage med at vinde kongens tilid. Med sin stilfærdighed og gode gerninger understregede Ansgar troværdigheden af det budskab, han gerne ville bringe. Kong Hårik gav

Ansgar lov til at bygge en kirke i Hedeby ved Slesvig og forærede ham selv den grund, den skulle bygges på.

Dermed opstod den første kirkebygning og menighed på den danske konges grund. Kongen gav desuden lov til, at alle i hans rige måtte blive kristne, hvis de ville. Nogle omvendte sig til troen på Herren og blev døbt. Medvirkende hertil var nok det forhold, at nogle syge blev helbredt i forbindelse med deres dåb.

Det er imidlertid karakteristisk, at Ansgar ikke *opsøgte* miraklerne og heller ikke ønskede, at der skulle tales for højt om dem. Han sagde: "Dersom jeg formåede noget hos min Herre, er der ét under, jeg ville bede ham om at lade ske, nemlig det under, at han ved sin nåde ville gøre et godt menneske af mig."

Det virker som et sundt syn: Guds Ånds kraft følger forkyndelsen, men uden at underne skal gå foran som reklame.

Ansgar kendte til Helligåndens *kraft*, men lagde især vægt på, at Helligånden virkede *tro* på syndernes forladelse. Det ser ud til, at han har haft en dyb forståelse af det centrale i kristentroen: frelsen af nåde for Jesu Kristi skyld. Trods sin rod i katolsk middelalder var det synd og nåde, han forkyndte.

I en mindebog om Ansgar skrev en samtidig: "Når han prædikede, var hans tale gennemstrømmet af stor liflighed, men kunne dog til tider også indjage gysen, så det var godt at mærke, at hans ord blev lempede efter Åndens indgydelse, hvorved han, idet han blandede det strenge med det milde, vakte en mægtig forudfølelse af dommedagen, da Herren, når han kommer, vil åbenbares både forfærdelig for syndere og mild for de retfærdige ..."

"Åndens vejr" i 1800-tallet

I 1800-tallet oplevede den kristne tro en mægtig fornyelse, også i Danmark. Store vækkelser gjorde den kristne tro levende for mange. Hvor der før havde været åndelig uvidenhed eller højst en død lærdom, begyndte folk at få lyst til at høre Guds ord, lovsynge Gud og tjene ham. Helligånden virkede. Somme tider talte man om, at der var et stærkt "Åndens vejr" i Danmark.

Ikke fordi der var fokus på underfulde begivenheder. Der var heller ikke meget fokus på Helligånden selv, men derimod på Jesus.

Dengang lærte alle danske børn *Luthers lille katekismus*, og heri forklares troen på Helligånden med ordene: "Jeg tror, at jeg ikke ved egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Helligånden har kaldet mig til det ved evangeliet, oplyst mig ved sine gaver, helliget og bevaret mig i den sande tro ..."

Ligesom ved Peters pinseprædiken taler Luther her om Helligåndens "stiltfærdige arbejde" i hjerterne, så mennesker kommer til tro på Jesus og får hjælp til at leve med ham gennem livet. Det var ofte mindre opsigtsvækkende, men det skete for tusinder af danskere dengang, og det fik gode følger lige til i dag.

Som eksempel kan nævnes N.F.S. Grundtvig (1783-1872), der var en af de første danske teologer til at blive en del af vækkelsen. Han lægger i sine salmer så meget vægt på Helligåndens virke, at han siden er blevet kaldt "pinsens digter".

Salmen "I al sin glans nu stråler solen" handler ikke om dansk sommervejr, men om Åndens virke. Nu faldt "livslyset over nådestolen," skrev han. *Nådestolen* var Kristi korsdød i vores sted. *Livslyset* betød, at Jesu forsoning ikke længere var teori og død lærdom, men at Guds Ånd havde gjort det til *liv* for mennesker – ved at kaste lys over det.

Det var en typisk tale om Helligånden i det århundrede, der oplevede de største vækkelser i Danmarks historie. ■

Et sundt syn: Guds Ånds kraft følger forkyndelsen, men uden at underne skal gå foran som reklame.

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

Bliver det **nogensinde** godt igen?

"Det bliver godt igen."

Sådan sagde og skrev mange, da coronapandemien var på sit højeste for et par år siden. Det var en opmuntring til at holde ud i den svære tid og huske på, at tiden med isolation, afsavn og frygt for en ukendt sygdom ikke ville vare ved.

Rigtigt er det, at vi kom ud på den anden side af restriktionerne; vi er ikke længere tvunget i isolation; vi lever ikke længere i konstant frygt for at få corona. Men: Er det blevet godt igen?

Mange vil nok sætte spørgsmålstegn ved, om det er blevet godt igen – og måske også ved, om det egentlig var godt *før*. Corona og isolation er blevet afløst af krig i Ukraine, energikrise og inflation. Bliver det mon nogensinde *godt igen*?

Det afhænger af vores definition. Hvad er det gode liv? Mange danskere vil nok pege på goder som økonomi, helbred og frihed til at gøre, som man vil.

Men er det også min definition som kristen? Søger jeg også det, som "verden" søger? Der

er ingen tvivl om, at livet bliver lettere og mindre kompliceret, når vi har styr på, hvordan vi får pengene, tiden og kræfterne til at slå til. Vi må nyde det som Guds gode gaver til os, når vi oplever det. Men er det sådan et liv, vi skal forvente? Har vi fået det stillet i udsigt?

Forventningsafstemning er ofte vigtig, også set i forhold til vores liv helt overordnet. Og Guds ord fortæller os, at vi vil opleve trængsler (Joh 16,33) og forfølgelser (Matt 24,9). Men alligevel er mange af os blevet så forvæntede og magelige, at vi bliver utilfredse og forurettede, når livet bliver vanskeligt.

Måske ville det være nemmere at acceptere modgangen som et vilkår, hvis den handlede om forfølgelse direkte på grund af vores tro. Men en stor del af den modgang, vi møder, virker til at ramme "tilfældigt".

Her skal vi huske, at vi på det almenmenneskelige plan lever under samme vilkår som alle andre, for Gud "lader sin sol

Vi kan ikke forvente, at vi som kristne slipper for de problemer, som andre bøvler med.

stå op over onde og gode ..." (Matt 5,45). Derfor kan vi ikke forvente, at vi som kristne slipper for de problemer, som andre bøvler med.

Men som kristne kender vi håbets Gud (jf. 1 Thess 4,13. 2 Kor 1,3-7)) – midt i det hele: sygdomme, konflikter og andre kriser. Vi må komme til ham under alle forhold, også med livets almindelige små og store problemer. Vi har *ét* liv, og i alt, hvad vi møder, har vi med Gud at gøre (Gal 2,20. 1 Pet 3,17ff).

Virkelig godt bliver livet først på den nye jord, hvor synden ikke længere er til.

Indtil da må vi øve os i at

gøre, som Jesus opfordrer os til: "Søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift. Så vær da ikke bekymrede for dagen i morgen; dagen i morgen skal bekymre sig for det, der hører den til. Hver dag har nok i sin plage" (Matt 6,33f).

Steffen Juul Pedersen



*Sandhedens bælte
holder sammen på
det hele.*

Tjek kort og kompas!

Efter en del ture i de norske fjelde ved jeg, hvor vigtigt det er at holde sig på stien. Det kan være svært nok; nogle steder er stien ikke så nem at se, og andre steder laver fårene stier, som ser rigtige ud. Pludselig er man på afveje. Så derfor – som reglerne for færdsel i fjeldet siger: Brug kort og kompas! Vid altid, hvor du er!

Det er nok ikke svært at gætte, hvor jeg vil hen med denne lille analogi. For mig passer det meget godt ind i noget, jeg blev mindet om til en familiegudstjeneste forleden.

Forkynderen fortalte om *Sandhedens bælte* (i Guds fulde rustning; Ef 6,10-20), som holder sammen på resten af rustningen. Uden bæltet kan man tabe bukserne, hvilket forkynderen også næsten var ved. Men altså, han fik på mange måder forklaret, hvordan Sandhedens bælte holder sammen på det hele. Og i Sandhedens bælte kan *Åndens sværd*, Guds ord, sidde fast. De hænger sammen.

Derfor er det med god grund, at flere præster beder en bestemt bøn, når de går på prædikestolen: "Hellige Fader! Hellige os i din sandhed; dit

ord er sandhed. Amen" (inspireret af Joh 17,11.17)!

Sikken en proklamation og sikken en vigtig bøn at bede! For tidens røster og vores egne tanker kan lige så stille og ubemærket trække os væk fra tilliden til Guds Ord – lede os ind på en "fåresti", som ikke fører det rigtige sted hen. Bæltet bliver løst, og sværdet glider ud.

Som Paulus sagde: "De udskiftede Guds sandhed med løgnen og dyrkede og tjente skabningen i stedet for skaberen ...," (Rom 1,25). Det står i datid, men det sker stadig rundt om os og i os. Vi mennesker gør det, og Guds modstander gør det. Der er stor grund til at bede for os selv, for hinanden og for Guds kirke.

Det underbygges også af en amerikansk undersøgelse blandt evangelikale kristne:¹ Der er flere misforståelser eller uklarheder om de helt centrale trossandheder nu end bare for år siden.

Det drejer sig fx om en dalende tillid til Bibelen. 27 % af de evangelikale amerikanere mener i dag, at Bibelen *ikke* er bogstavelig sand – mod 17 % i 2014.

Undersøgelsen viser samtidig, at over halvdelen af de adspurgte evangelikale kristne tror, at flere religioner fører til Gud, og at Jesus var Guds første skabning, og at Helligånden er en kraft, ikke en person.

Tendensen er nok desværre den samme i Danmark, i nogen grad også i "bibeltro" miljøer: misforståelser og uklarheder om det helt centrale i vores tro.

Det skal naturligvis være helt accepteret at være ny i troen – og at være på vej. Frelsen afhænger ikke af, hvor god en teolog man er. Heldigvis. Men undersøgelsen kan minde os om, at forkyndelse og undervisning fra/i Guds Ord er afgørende vigtig.

Det glæder mig ikke desto mindre, når vi også i dag ser eksempler på unge kristne, der er ivrige efter Guds ord. Fx deltager 149 – to tredjedele – af eleverne på Det Kristne Gymnasium i år i en frivillig bibelmaraton.²

Men selv hvis undersøgelsen ikke svarer til danske forhold, kan den være en anledning til et personligt tjek, et troseftersyn: Tjek kort og kompas! Vid,

hvor du er (hvem og hvad du tror på)!

Vi har Bibelen, vores kort og kompas, ved hånden. Her siger Jesus fx: "Jeg er vejen og sandheden og livet; ingen kommer til Faderen uden ved mig. Kender I mig, vil I også kende min fader. Og fra nu af kender I ham og har set ham" (Joh 14,6f).

1 Beskrevet i den norske avis *Dagens leder*, 22. september 2022

2 Ifølge *Impuls* nr. 21/2022

Ruth Vatne Rasmussen



Tre oversete træk ved tidens kultur

AF ESPEN OTTOSEN. OVERSAT AF ANNE MARIE JENSEN

Vi må være opmærksomme på det i kulturen, der er så indlysende, at vi sjældent reflekterer over det.



Espen Ottosen, f. 1971

Teolog og filosof
Informasjonsleder i Norsk
Luthersk Misjonssamband,
daglig leder på Lunde Forlag
og redaktør for *Utsyn*

Hvilke træk er der ved den skandinaviske (eller vestlige) kultur for tiden? Og hvordan berører det vores liv og vores tro som kristne?

Det vil jeg give nogle bud på her.

Man kunne nævne mange forskellige træk ved tidens kultur. Jeg kunne have valgt begreber som *individualistisk*, *postmodernistisk* eller *relativistisk*. Jeg kunne diskutere betydningen af, at vor tids seksualmoral ser ud til at være: "Har du lyst, har du lov, så længe begge samtykker."

I så fald ville jeg have fremhævet forhold, som let kan ses – og som der tales meget om.

I stedet vil jeg forsøge at belyse tre træk ved den skandinaviske kultur, som ofte *ikke* bemærkes. Noget af det vigtigste, vi kristne kan gøre i mødet med den kultur, vi alle er en del af, er nemlig at lede efter det, som er så indlysende, at vi ikke reflekterer over det.

1

"Du skal være stolt"

Det første træk er, at stolthed er blevet et ideal.

For 89 år siden skrev Aksel Sandemose i romanen *En flygtning krydser sine spor* om *janteloven*. To af formuleringerne var: "Du skal ikke tro, at du er noget" og: "Du skal ikke tro, at du duer til noget."

Måske var det en passende beskrivelse af skandinavisk kultur i 1933. Til en vis grad er det vel også noget dybt menneskeligt – og syndigt – at ville holde andre mennesker nede for at fremhæve sig selv.

Alligevel tør jeg påstå: Janteloven er langt hen ad vejen ophævet i skandinavisk kultur. I dag skal vi være stolte.

Janteloven var nok en misforstået konsekvens af en kristen opfattelse af ydmyghed. Men i dag er det svært at støde på



FOTO: ISTOCKPHOTO

nogen, der understreger, at ydmyghed er en vigtig værdi. Bortset fra at skråsikkerhed jævnligt bliver kritiseret; men mit indtryk er, at dét ikke handler om ydmyghed som sådan, men derimod relativisme.

Også kristne mangler ydmyghed

Efter min mening præger den manglende ydmyghed også kirke- og kristenliv. Når norske bisppekandidater svarer aviserne *Dagen* eller *Vårt Land* på, hvorfor de egner sig som biskopper, er frimodigheden blevet langt større end tidligere: "Jeg har mange års kontinuerlig præstetjeneste, bred erfaring fra særlig økumenisk og liturgisk arbejde samt deltagelse i revisionen af de to sidste salmebøger. De sidste fem år har jeg som domprovst haft en lederstilling og dermed fået brugt forskellige sider af mig selv."

Kunne en bisppekandidat have svaret sådan of-fentligt for 40 år siden? Det tvivler jeg på. Mange kristne ville mene, at et sådant svar strider mod Første Johannesbrev 2,16: "For alt det,

som er i verden, kødets lyst og øjnenes lyst og pral med jordisk gods, er ikke af Faderen, men af verden."

Her vil jeg dog lige præcisere: Jeg lægger ikke op til at efterligne den usunde "ydmyghed" – en slags selvudslettende beskedenhed, som faktisk betyder, at man afstår fra at bruge de evner og gaver, som man har fået af Gud.

Jeg tror heller ikke, at alle former for ydmyghed kritiseres i vor tid. Ikke mindst forventer medierne, at man kommer med en ydmyg beklagelse, hvis man – fx politikere eller fodboldspillere – har optrådt umoralsk.

Alligevel tror jeg, det giver god mening at slå fast, at *stolthed* i højere grad end tidligere fremstår som et *ideal*.

Det ser vi ikke mindst i vor tids børneopdragelse. Børn får i dag meget tydeligere end tidligere at vide, at de er kloge, dygtige og kan blive, hvad de vil. Og en kendt kristen børnesang har titlen: "Du er dig, og du duer."

Janteloven er langt hen ad vejen ophævet i skandinavisk kultur. I dag skal vi være stolte.

Man afviser et kristent krav om, at det er vigtigt at indrømme og angre sine fejl.

2

At fortryde er et nederlag

Lidt relateret til det første oversete træk ved kulturen (stolthed som ideal) er det dernæst interessant at reflektere over *det andet træk*: fortrydelsens rolle – eller mere præcist: manglen på den. Man hører stadig oftere ordene: "Jeg fortryder intet."

Det virker helt fremmed for mig at sige sådan. Både min baggrund, min tro og mine erfaringer gør det helt unaturligt. Jeg tror faktisk, jeg har noget at fortryde hver eneste dag.

Mener folk virkelig, at de aldrig har ramt forkert? Afviser de, at de indimellem optræder ufint eller ufølsomt over for kolleger, venner eller ægtefælle?

Selvfølgelig kan man godt sige, at der er noget specifikt, man ikke fortryder. Jeg fortryder fx ikke et sekund, at jeg blev missionær i Peru, blev teolog eller fik barn i en ung alder. Men når nogle siger, at de ikke fortryder *noget*, undrer jeg mig.

I gudstjenesteliturgien i Norge lyder syndsbekendelsen sådan: "Jeg har krænkede dig i tanker, ord og gerninger og kender lysten til det onde i mit hjerte."

Der er altså meget, vi bør fortryde; både tanker, ord og gerninger. Og vi indrømmer, at den onde lyst – som egoismen – sidder fast inde i os.

Vi ved, at den kristne forståelse af synd møder stor modstand i vores tid. Også i kirken – og i kristne miljøer – mener nogle, at syndsbekendelsen har en for central plads i gudstjenesten og er for dystert og destruktiv.

Det er vigtigt at tage sådan en reaktion

alvorligt. Måske har kristne nogle gange talt på en så snæver måde om synd, at tilhørerne har fået den opfattelse, at vi bare peger på andres synd – i stedet for at indrømme vores egne nederlag og synder.

Den danske politiker Jens Rohde begrundede fx sit fravær fra folketingets åbningsgudstjeneste i 2003 (hvor en præst med relation til Indre Mission prædikede) med ordene: "Jeg gider ikke at gå med hovedet foroverbøjet ud af kirken."

Måske har vi som kirke ikke formået at kommunikere, at et menneske på vej ud af kirken – efter at have bekendt sine synder og sine nederlag – ikke behøver at gå med nedbøjet hoved, men i stedet er "ren og retfærdig, himmelen værdig."

Hvorfor fortryder man ikke noget?

Men uanset hvad er det interessant at se, hvor mange der i norske medier udtaler, at de ikke fortryder noget. Her er to eksempler:

Musikeren Espen Lind optrådte i et interview, da nedturene dominerede. Han fortalte om et mentalt sammenbrud og en række havarede kærlighedsforhold. Alligevel sagde han: "Jeg fortryder ingenting. Jeg har gjort mange mærkelige ting og sagt meget mærkeligt. Men alt føltes helt rigtigt, da jeg sagde det. Utroligt nok."

Politikeren Rune Gerhardsen fortalte i et interview om, hvordan han havde svigtet sin hustru, stødt børnene fra sig og provokeret Arbejderpartiet, som han var aktiv i (hans far var i lang tid partileder og statsminister). Også han sagde: "Jeg for-

tryder intet."

Hvad mener man egentlig i den sammenhæng med, at man ikke fortryder noget? Jeg ser tre mulige svar.

Det *første* handler om at afvise bagklogskab: Jeg havde en god grund til at gøre, som jeg gjorde – selvom jeg nu tænker anderledes. "Det er klart, at vi tog fejl på mange områder, men jeg fortryder intet," har fagforeningslederen Gerd-Liv Valla, der var radikal kommunist i sin ungdom, sagt i et interview. Hendes pointe var sandsynligvis, at alt var gjort og sagt med gode intentioner.

Det *andet* handler om at lære af sine fejl. Nogle vil hævde, at de er dem, de er, delvist på grund af uheldige valg. Så bliver det at fortryde også at fortryde erfaringer, som har været vigtige og lærerige.

Det *tredje* mulige svar handler om, at fortrydelse er fejlt. Nogle mener, at fortrydelse indebærer, at man løber fra sit ansvar. Det bliver for let at sige undskyld. Det handler om ikke at lade sig ydmyge, men om at tage ansvar.

Jeg mener, at den måde at anskue fortrydelse/anger på er meget interessant og et tydeligt tegn på sekulariseringen. Man protesterer mod et kristent ydmyghedsideal og afviser et kristent krav om, at det er vigtigt at indrømme og angre sine fejl.

Måske skyldes det også, at uden en tro på en Gud, som tilgiver og oprejser, bliver det farligt at angre.

3

Seksuelle behov er omtrent som mad og tøj

Og så til et helt andet – eller rettere: *tredje* – træk ved vores kultur: Man anser sex som et grundlæggende behov.

Det kan måske forklare Søren Brostrøms ikoniske svar på, hvorvidt man i en coronatid med afstand og restriktioner måtte have sex med nogen, man ikke bor sammen med: "Sex er godt. Sex er sundt. Sundhedsstyrelsen går ind for sex."

Eller som en 21-årig kvinde, Oda Louise Østbakk, skrev i Norges største avis, *Aftenposten*, i en artikel under pandemien med titlen: "Et for-svar for one-night-stands under coronaen." Her skrev hun: "På Maslows behovspyramide står behovet for sex på det helt basale niveau sammen med sult og tørst. Sex er altså ikke en slags overfladisk behov, vi fint kan klare os uden på ubestemt tid."

Det er meget muligt, at Østbakk benytter Maslows teori forkert. Han betragtede næppe seksuel intimitet som lige så nødvendig som mad og drikke. Jeg tror selv, at alle mennesker har behov for fysisk nærhed til andre mennesker. Men det er ikke det samme som at sige, at alle behøver et seksuelt samliv.

Vi risikerer at overse, at den seksuelle revolution har medført et helt nyt syn på seksualitet generelt – og dermed ikke bare homoseksualitet, som kristne nok har haft rigelig fokus på, men også heteroseksualitet.

Mange unge i dag mener oprigtigt, at det er helt uproblematisk at have sex med en ven – uden at målet er et forpligtende forhold. Årsagen findes i den tankegang, som Østbakk formidler: Vi må alle håndtere vores seksuelle behov på en tryk måde.

Kristent perspektiv på seksualiteten

Den tankegang finder vi også i stigende grad i kirkelige sammenhænge. For nylig udtalte en præst i Norge til *Vårt Land*, at det var uproblematisk at have sex før ægteskabet, og at sambo-skab var en god løsning for at teste forholdet. Ideen om at vente med sex til ægteskabet blev betragtet som ret urealistisk. Et centralt argument blev formuleret sådan: "Sex er ikke så farligt, som kirken vil have det til at være."

Den måde at tænke om sex på er ganske dramatisk: Budskabet bliver indirekte, at kun ganske få vil klare at leve i et trofast ægteskab. For det er vel aldrig sådan i et langt samliv, at begge parter kontinuerligt oplever, at alle seksuelle behov bliver opfyldt. Det kan skyldes sygdom, en kompliceret graviditet, fødsel, rejsevirk-somhed eller mangel på overskud hos den ene part.

Ideen om, at sex primært er et grundlæggende behov, indebærer paradoksalt nok, at sex både bliver *for* trivielt og *for* afgørende.

Ligesom de fleste af os hellere vil spise en god tre-retters middag end en pølse på tankstationen, vil mange medgive, at sex i et forpligtende samliv er bedre end tilfældig sex. Men hvis sex er et grundlæggende behov, bliver det helt for-svarligt – og i princippet nødvendigt – at løsrive sex fra kærlighed, fra familie og fra forpligtelse.

Det kristne perspektiv er på mange måder helt modsat: Vi har et "højere" syn på sex. I vores forståelse er sex skabt af Gud og derfor noget helligt – og noget, som forener mand og kvinde på en unik måde. Samtidig afviser vi, at seksuelt samliv er et grundlæggende behov. Det er muligt at leve et fuldt og godt liv uden at leve i et intimt seksuelt forhold.

Kulturen udfordrer kristen tro

Måske fremstår min artikel her noget dystert. For jeg har først og fremmest fremhævet det i den skandinaviske kultur, der *udfordrer* kristen tro og tænkning. Lad mig derfor præcisere, at der også er meget ved den skandinaviske kultur, vi kan bekræfte – som noget godt og værdifuldt. Men her har jeg valgt at fremhæve tre træk ved kulturen, som vi skal møde på en bevidst og reflekteret måde.

Efter min mening viser disse tre træk, at sekulariseringen rammer mange forskellige aspekter ved kristen tro og tænkning. Dermed bliver det vigtigt, at kristne ikke tager for givet, at mennesker omkring os kender vores reference-ramme og tankegang.

Måske ved de ikke, at vi både tænker om os selv, at vi synder dagligt, og at en sådan erkendelse ikke opfattes truende – for vi er båret af nåden. ■

Artiklens hovedindhold har også været præsenteret på en DBI-konference i april 2022.



FOR TROEN

Skal jeg elske mig selv?

AF ANTON BECH BRAÜNER

*Som kristne må vi øve os i at se på os selv
på samme måde, som Gud ser på os.*

Hvis vi skal præstere en pletfri selvkærlighed, før vi kan vise sand næstekærlighed, risikerer vores næste at komme til at vente for evigt.

"Selv kærlighed er kommet for at blive." Sådan lød plakaten, jeg så på en S-togsstation for nylig. Det, jeg studsede over, var ikke så meget det træningsprogram, plakaten omtalte, der lovede fornyet selvrespekt til alle, der kunne få tallet på vægten til at falde. Det var snarere det budskab, som reklamen indeholdt om selvkærlighed.

Budskabet er på ingen måder enestående i en tid med ondt i selvværdet. Faktisk bugner det i disse år med psykologisk selvhjælpslitteratur, der prædiker budskabet om, at vi skal elske os selv.¹

Nogle går endda skridtet videre og siger, at du skal elske dig selv, før du kan lære at elske andre. Ordene kan lyde som et fjernt ekko af Jesu befaling: "Du skal elske din næste som dig selv" (Matt 22,39).

Men var det nu også det, Jesus mente med de ord? Når Jesus sagde "... som dig selv," var det så en befaling om, at vi bør elske os selv? Eller sagt på en anden måde: *Skal* en kristen elske sig selv?

Bibelen påbyder ikke selvkærlighed

I første omgang er svaret heldigvis nej. Jesus har aldrig krævet af os, at vi lige skulle fikse vores selvværd, før vi kunne følge ham. Hvis vi siger til mennesker, at de skal elske sig selv, før de kan elske andre, risikerer vi at sparke på mennesker, der allerede ligger ned.

For så er det åbenbart ikke længere nok, at man i forvejen kæmper med at bevare et sundt selvbillede. Man skal også belemres med bekymringen, om det så betyder, at man ikke kan elske

eller gøre noget godt for andre, så længe man kæmper med at tale pænt til spejlet.

Lykkeligvis har Jesus aldrig givet os et bud om, at vi skal elske os selv. For ingen af os har et perfekt selvværd hele tiden.

For min egen del ville jeg ønske, at jeg ikke var så distræt. Jeg er også bange for, at det siger noget om min egen klodsethed, at et af min datters første ord var: "hov".

Hvis vi skal præstere en pletfri selvkærlighed, før vi kan vise sand næstekærlighed, risikerer vores næste at komme til at vente for evigt.

Bibelen har faktisk slet ingen eksplicitte formaninger til selvkærlighed. Jesus anvendte ordene "Du skal elske din næste som dig selv" som en opsummering af, hvad Gud kræver af os i loven (Matt 22,40). Hvis han dermed mente *selvkærlighed*, burde vi kunne finde bud eller påmindelser i Det Gamle Testamente om, at vi skal at elske os selv. Måske endda i De ti Bud, der jo siger så meget om, hvordan vi skal elske.

Men buddet om selvkærlighed glimrer ved sit fravær. Bibelen indeholder masser af bud om at elske Gud og sin næste, men den er påfaldende tavs, når det handler om kærligheden til sig selv.

Elsk din næste, ligesom du allerede elsker dig selv!

Selvfulgelig kan man sige, at det ville være nok at have befalingen om selvkærlighed inkluderet i næstekærlighedsbuddet – hvis det rent faktisk var det, Jesus mente. Men det er højst usandsynligt, at det var hans mening.



Anton Bech Braüner,
f. 1991

Præst i Hillerød Frimenighed
og stud.theol.
abb@dml.dk



Ligesom vi elsker vores krop ved at lægge os til at sove, når øjenlågene bliver tunge, må vi bære hinandens byrder og give hvile til de trætte.

For når Jesus lige inden siger, at det største bud i loven er kærligheden til Gud og derefter tilføjer, at der er *et andet* bud, der står lige med det, ville det være meget underligt, hvis Jesus mente, at der var hele *to* bud mere.

Der er en grund til, at Jesu ord her er blevet kaldt det *dobbelte* kærlighedsbud, for det, Gud kræver, er for det *første* kærlighed til Gud og for det *andet* kærlighed til næsten. Hvis det både var kærlighed til Gud, næsten og mig selv, skulle vi have kaldt det for det *tredobbelte* kærlighedsbud, men det svarer ikke til Jesu beskrivelse.

Paulus overfører buddet om næstekærlighed til forholdet mellem mand og kvinde, når han siger: "Sådan bør også mændene elske deres hu-

struer *som* deres eget legeme" (Ef 5,28). I verset efter forklarer han, hvordan forholdet mellem næsten og selvet skal forstås, når han uddyber: "Ingen hader jo sin egen krop, men nærer og plejer den."

I stedet for at opfordre mændene til at forbedre kropshygiejnen og gå lidt oftere i bad – selv om det utvivlsomt ikke ville tælle negativt hos ret mange hustruer – antager Paulus i stedet, at mændene allerede elsker deres krop ved at tage sig af den.

Pointen med Jesu tre små ord "*som dig selv*" er altså, at vi skal elske vores næste *på samme måde*, som vi allerede elsker os selv.

Kun de færreste behøver at have nogen til at minde dem om, at de skal tage smertestillende piller, hvis de har ondt i ryggen, eller spise noget mad, når de er sultne. Kroppens signaler minder os om, at vi skal tage os af den. På samme måde er næstekærlighedsbuddet altså ikke et bud om, at vi først skal elske os selv, før vi kan elske andre.

Nej, ligesom vi *allerede* elsker og plejer vores krop ved at tage smertestillende piller, når vi har ondt, må vi også gøre vores bedste for at dulme vores *næstes* smerter gennem samtaler,

omsorg og kærlighed. Ligesom vi elsker vores krop ved at lægge os til at sove, når øjenlågene bliver tunge, må vi bære hinandens byrder og give hvile til de trætte.

Ingen grund til selvhad

Men selvom Jesus ikke forlanger af os, at vi skal elske os selv, før vi kan følge Guds bud, er der alligevel god grund til at droppe selvhadet.

For selvom det ikke er udtryk for en *moralsk* brist hos os, hvis vi kæmper med vores selvværd og synes, at de andre er både klogere, smukkere og bedre end os, så er det heller ikke sådan, Gud i udgangspunktet havde tænkt, det skulle være.

Gud skabte nemlig verden som helt igennem god (1 Mos 1,31). Han har skabt os med værdi og værdighed, uafhængigt af om vi kan præstere at se lige så godt ud som alle de andre.

Måske ser vi endda vores værdighed som mennesker tydeligst i det forhold, at Gud vælger at holde os ansvarlige for vores handlinger. Det gør han ikke med dyrene, som bare følger deres instinkter. Gud forventer mere af os, for vi er skabt i hans billede til at ligne ham (1 Mos 1,26).

Som kristne må vi derfor øve os i at se på os selv, ligesom Gud ser på os: Vi har grundlæggende værdi, fordi vi er skabt som den største af hans skabninger til fællesskab med ham selv. Intet kan ændre på det – hverken vores synd, fejl eller følelse af utilstrækkelighed.

Det betyder ikke, at det er alle sider af os selv, vi bør elske. Den kendte danske teolog og filosof Søren Kierkegaard understreger i bogen *Kærlighedens Gjerninger* vigtigheden af, at vi har ”den rette selvkærlighed.”²

Med det udtryk forsøger han bl.a. at sætte balance i tingene. Egoismen og selvoptagetheden bor nemlig i alle os, der lever på den her side af syndefaldet. Alt for ofte spænder den ben for os, når den får os til at såre vores næste og gøre oprør mod Gud, eller når den stjæler vores tryk-
hed og glæde over evangeliet.

Selvom vi må elske os selv for de værdifulde væsener, vi er, når vi ser på os selv, som Gud gør det, er der altså samtidig en ond og gammel

natur i os, som vi i stedet skal fornægte, for den var på ingen måde en del af Guds tanke med at skabe os.

Men paradoksalt nok står det ikke i modsætning til at elske sig selv. For det er også udtryk for kærlighed til os selv, når vi ikke giver efter for syndens destruktive kræfter. Det bedste for os er nemlig at følge Guds vilje og leve i fællesskab med ham. Det var jo den værdighed, vi blev skabt til.³

Troen er ikke et mirakelmiddel

For nogle af os vil det få os til at se på os selv i et andet lys, når vi får øjnene op for, hvordan Gud ser på os på skabelsens plan. Tænk engang, at vi ikke har vores værdi i, hvad vi præsterer, men i kraft af vores menneskelighed. Det er en tanke med stort potentiale.

Samtidig må vi også være realistiske. For selvom Bibelen kan hjælpe os til at se rigtigt på os selv, er et sundt selvværd i lige så høj grad betinget af andre faktorer. Vores opvækst, relationer og ikke mindst påvirkningen fra de sociale medier og et samfund, der er besat af præstationer, sætter alt sammen sit præg på, hvordan vi opfatter os selv og sammenligner os med andre.

Hvis vi tænker, at troen på Gud er et mirakelmiddel, der ordner alle vores problemer her på jorden, er vi i fare for at gøre kristendommen til noget, den ikke er. Kristendommen lover ikke at ordne alle vores problemer på denne jord. Heller ikke vores selvværdsproblemer. Så længe vi lever i den her verden, vil det være en kamp at fastholde et bibelsk syn på os selv.

Derimod giver kristendommen os et løfte om en *ny* himmel og en *ny* jord, hvor smerten ikke skal være mere (Åb 21,4). Det gælder også den tilbagevendende smerte over ikke at føle sig god nok! Måske kommer nogle af os til at kæmpe med selvværdet helt ind over dødens grænse, men det betyder heldigvis ikke, at vi *ikke* kan elske vores næste.

Så vi kan roligt flytte blikket fra spejlet og se, om vi ikke kan få øje på en næste, der har brug for vores hjælp.

-
- 1 Se fx Ilse Sand: *Elsk dig selv* eller Jørn Beckmann: *Kunsten at elske sig selv* – eller foretag en hurtig Google-søgning og find et væld af guider til, hvordan du lærer at elske dig selv.
 - 2 Søren Kierkegaard: *Kjerlighedens Gjerninger*, Gads Forlag 2004, s. 26
 - 3 Det er værd at lægge mærke til, at NT's tale om vores gudsbilledlighed især (dog ikke kun) handler om det ”nye” menneskes retfærdighed i den kristne (se fx Ef 4,24. Kol 3,10)



FOR TROEN

VED HIMMELPORTEN

AF ERIK DAHL

Der er ikke bibelsk belæg for fortællingerne om Sankt Peter ved Himlens port, men de har en særlig evne til at spidde vores vildfarelser.

En mand var død og troppede op hos Sankt Peter, der stod med nøglen til den forjættede port. Men Sankt Peter kiggede i den store bog. Og så rystede han på hovedet: "Dit navn står her ikke."

"Det kan ikke passe," protesterede manden.

"Jeg har givet 30.000 kroner til Røde Kors og 20.000 kroner til Folkekirkens Nødhjælp!"

"Ja så," svarede Sankt Peter, og så vendte han sig om og råbte ind igennem himmelporten: "Zakæus, kom lige herud – og udbetal denne mand 50.000 kroner – og send ham så i helvede."

Sådan lyder en af de barske historier, som handler om de rige, der står ved himmelporten.

Også brødene Grimm har en fortælling om det: En fattig og en rig mand er begge døde og mødes nu ved Himlens port. Først bliver den rige lukket ind, og den fattige kan høre, hvordan der bliver sunget og stødt i trompeter, og glæder sig til, at det bliver hans tur. Så kommer den fattige ind, og engle tager også smilende imod den fattige, men der lyder ingen vilde trompeter eller høj sang. "Tænk sig," siger den fattige da til Sankt Peter. "Jeg havde ikke troet, at I også i Himlen gjorde sådan forskel på rige og fattige." Hvortil Sankt Peter svarer: "Nej, vi holder lige så meget af dig som af ham, men ser du: Fattige bønder som du kommer her hver dag, men der kan gå hundrede år, hvor der ikke kommer en eneste rig mand."

Med sarkasme understreger Grimm-brødrene Jesu ord om, at "det er lettere for en kamel at komme igennem et nåleøje end for en rig at komme ind i Guds rig."

Vores dårligdomme og vildfarelser bliver spiddet

Der er ikke bibelsk belæg for fortællingerne om de døde, der kræves til regnskab af Sankt Peter. De bygger på folkeovertro.

Jeg har også et ambivalent forhold til himmelports-fortællingerne, for på den ene side er der intet mere alvorligt spørgsmål end spørgsmålet om frelse og fortabelse. Jeg tror, det var den norske bibelskolelærer Øivind Andersen, der engang blev spurgt om, hvad han ville spørge Gud om, hvis Gud en aften ringede til ham. Øivind Andersen gav det lidt fjollede spørgsmål et tankevækkende svar: "Jeg ville spørge: Hvordan står det til med min evige sjæls frelse, Herre?"

Se, det er jo at tage emnet alvorligt.

På den anden side har jeg samlet på disse historier, fordi de har en særlig evne til at spidde vores dårligdomme – inklusive rigdomme – og vildfarelser.

En jødisk udgave sætter fx menneskelivet i relief:

Rabbi Shammaj var død og stod nu ved Himmerigets port. Af gode grunde var det ikke Sankt Peter, der tog imod, men Gud selv:

"Nå, sagde Gud, "hvordan har dit liv været?"

"Nogen Moses har jeg jo ikke været," svarede Shammaj og så ned.

"Nå," sagde Gud.

"Og nogen Elias har jeg så sandelig heller ikke været," fortsatte Shammaj og så endnu mere ned.

"Nej, det må jeg nok give dig ret i," svarede Gud, "men mit spørgsmål er også mere: Hvordan har du været til at være *Shammaj*?"

På en næsten moderne måde spidder fortællingen hele perfektionskulturen, og kaldet til at være "Shammaj" lyder til os alle. Vi skal være dem, som Gud har skabt os til at være.

Vores liv har konsekvenser

Masser af himmelports-fortællinger er platte, og dem kunne vi sagtens undvære, men selv blandt dem kan der titte en lille perle frem:

En lommetyv kom op til Sankt Peter og sagde: "Jeg vil gerne ind." "Beklager," svarede Sankt Peter. "Du skal nedenunder. Men før du går, kan du så ikke lige give mig mit lommeur igen."

Plat, ja, men også med en sandhed om, at vores liv hænger ved ... og har konsekvenser.

Hvordan åbnes himmelporten?

Så findes der også nogle decideret opbyggelige himmelports-historier, og lad mig slutte med mit yndlingseksempel:

En mand kom op til Sankt Peter og ville gerne ind.

Så fortalte Sankt Peter: "Vi har indført et nyt system. Man skal have 100 point for at komme ind. Og du får point efter gode gerninger."

"Okay," sagde manden. "Jeg har gået i kirke næsten hver søndag hele mit liv, og jeg har altid været min kone tro."

"Det var flot," sagde Sankt Peter. "Du får 4 point for det."

"4 point ...?" Manden var rystet. "Jeg har også været frivillig i et suppekøkken, og jeg har aldrig snydt i skat eller drukket."

"Ikke dårligt," sagde Sankt Peter "Det får du 3 point for."

"Jamen, jamen, det går slet ikke – kun 7 point," skreg manden og hev sig fortvivlet i håret. "Hvad skal jeg gøre? Gud, vær mig arme synder nådig!"

Så smilede Sankt Peter og sagde: "Velkommen indenfor" – og slog porten op på vid gab. ■



Erik Dahl, f. 1966

Lektor på Det Kristne Gymnasium (KG) i Ringkøbing
erikdahl@kristne-gym.dk

FOR TROEN

Guds nåde kalder til kristent engagement

INTERVIEW MED PER DAMGAARD PEDERSEN AF OLE NOERMARK LARSEN, JOURNALIST PÅ *IMPULS*

Der er stor forskel på, om nåden er ny hver morgen eller hver aften, mener sognepræst Per Damgaard Pedersen.



Per Damgaard Pedersen,
f. 1967

Sognepræst i Kingos Kirke,
Nørrebro i København
pdp@km.dk

Guds nåde er ny hver morgen! Sætningen stammer fra Klagesangene 3 i Det Gamle Testamente og er gengivet lidt forskelligt i de danske bibeloversættelser. Men meningen er den samme, og det er ord som disse, som hver morgen får Per Damgaard Pedersen ud af sengen og i gang med dagens opgaver.

”For mig er der stor forskel på, om Guds nåde er ny om *morgenen* eller om *aftenen*.

Nogle kristne ser først og fremmest Gud som en fejlfinder, der overvåger og holder regnskab. Derfor går de lidt frygtsomme ud ad døren om morgenen og har en oplevelse af, at synden hober sig op i dagens løb, indtil de om aftenen endelig kan bede om tilgivelse og lægge det fra sig.

Det er der ikke meget glæde og frimodighed i. Man bliver anti-kreativ, holder sig til det sikre og viger tilbage for de opgaver, hvor man risikerer at fejle. Man bliver så bange for at gøre no-

get forkert, at man ender med slet ikke at gøre noget. Sådan er der desværre nogle kristne, der har det.”

Med nåden som udgangspunkt

Holder man derimod fast i løftet om, at nåden er ny hver morgen, kan dagen blive helt anderledes, mener sognepræsten fra Kingos Kirke på Nørrebro i København.

”Så kan jeg gå ud ad døren med et kæmpe overskud af nåde. Jeg kan gå ud i verden, ind i nye opgaver og ind i et nyt år med intentionen om at gøre godt.

Jeg ved godt, at jeg også kommer til at fejle, men det holder mig ikke tilbage. For jeg tror på en god og nådig Gud, som lod sin søn dø for mine synder. Derfor kan jeg leve med Guds tilgivelse som fortegn og forudsætning for alt, hvad jeg gør, og ikke kun håbe på Guds nåde,



FOTO: ISTOCKPHOTO

når jeg har bedt min aftenbøn og bekendt min synd,” siger han.

”Det er et stærkt kald til kristent engagement og aktivitet. Et kald til at bruge sig selv så godt, man overhovedet kan her i verden på at bringe nådens virkelighed ud til mennesker lige dér, hvor man er. På skolen eller arbejdspladsen og blandt vennerne. Det giver energi og godt humør, og det er enormt motiverende!” siger han.

Synd tappert

Per Damgaard Pedersen understreger, at han ikke prædiker en lalleglad kristendom, hvor synden bliver lige gyldig.

”Jeg tror bestemt, at Gud er dommer, og at han gennemskuer os og vil have, at vi gør rent bord i forhold til vores synder. Derfor er det også rigtig godt at have en lille stund med Gud om aftenen, hvor man kan lægge det hele frem og ransage sig selv. Men det er ikke sådan, at vi lever under loven om dagen, og så kommer evangeliet til os om aftenen. Nej, vi lever under evangeliet og Guds overstrømmende nåde *hele* dagen,” fastslår han.

”Derfor kan vi ’synde tappert og fortrøste os på Guds nåde,’ som Luther skrev. Citatet er ofte

blevet misbrugt, men lige her rammer det plet.

Synd er noget skidt, men angsten for at synde må ikke lamme vores handlinger. Når vi bliver for vrede eller tænker dårlige tanker, må vi trygt komme til ham og sige undskyld. Det har man råd til, når man ved, at Gud er så overstrømmende rig på nåde.

Vi skal selvfølgelig bekende vores synd med ydmyghed og gudsfrygt, men det slår os ikke i stykker.”

Frimodighed til at handle

Både som præst, far og ægteemand oplever Per Damgaard Pedersen, at Guds nåde giver ham mod på livet og frimodighed til at kaste sig ud i opgaver, hvor han ved, at han før eller siden kommer til kort.

”Som præst har jeg mange korte møder med mennesker, som jeg ikke kender. Nogle gange får jeg sagt noget virkelig dumt, eller jeg rammer fuldstændig ved siden af, fordi jeg prøver at være sjov og hyggelig, når folk i virkeligheden kommer med noget meget alvorligt. Det er en meget skrøbelig situation, hvor jeg let kan komme til at sige noget, som får folk til at lukke i og trække sig tilbage,” erkender han.

Det er rigtig godt at have en lille stund med Gud om aftenen, hvor man kan lægge alt frem og ransage sig selv. Men det er ikke sådan, at vi lever under loven om dagen, og så kommer evangeliet til os om aftenen.

Synd er noget skidt, men angsten for at synde må ikke lamme vores handlinger.

Alligevel forsøger han ikke at undgå disse samtaler, men går til dem i tro på Guds *nåde*.

"Jeg stoler på, at Gud er med mig med sin nåde. Og jeg ved, at når jeg kikser, så er det ikke torden og dom, jeg hører fra Gud. Det er hans nåde, jeg hører, og så må jeg tage kontakt til de mennesker, jeg fik dummet mig over for og spørge, om vi skal prøve at begynde forfra. Den tur har jeg taget med mennesker mange gange," fortæller han.

Trofast og barmhjertig

"Jeg oplever også, at troen på Guds nåde giver mig mod til at kaste mig ud i opgaver, som jeg godt ved, at jeg ikke kan løse 100 procent, uanset hvor meget jeg forbereder mig og gør mig umage. Der må jeg sige til Gud, at jeg vil gøre det, så godt jeg kan, og så må han dække over mine fejl med sin nåde.

Jeg oplever, at det sætter mig fri til at sætte det talent i spil, som jeg trods alt har fået. Ellers havde jeg måske bare bøjet hovedet og sagt, at det kan jeg slet ikke finde ud af," siger han og citerer et vers fra salmen *Morgenstund har guld i mund*: "Gå da frit enhver til sit at stole på Guds nåde! Da får vi lyst og lykke til at gøre gavn, som Gud det vil, på allerbedste måde."

Når Per Damgaard Pedersen skal sætte ord på Guds nåde, griber han fat i nærtbeslægtede ord som trofasthed og barmhjertighed.

"Det er flere sider af samme sag. Guds nåde kommer meget tydeligt til udtryk gennem en fuldstændig enestående trofasthed og barmhjertighed over for dem, der har ham som Gud. Nåden er et udtryk for den perfekte fars forhold til sine børn: altid sand, altid kærlig, altid trofast, altid barmhjertig," siger han.

"Og så er den uendelig. Hvis vi afbryder forholdet til Gud, træder vi ud af nåden, men så længe vi er hos Gud, er nåden uendelig. Uanset hvor meget og hvor ofte vi kvajer os."

Gud tilgiver og genopretter

Derfor kan Guds nåde på overfladen fremstå lidt for let og selvfølgelig, mener han.

"Men så skal man bare huske, at grunden til,

at Gud kan tilgive, er, at han også er skaberen, der kan genoprette. Når vi beder Gud om at tilgive det onde, vi har gjort mod et andet menneske, beder vi ham også om at genoprette den skade, vi har gjort. Så de mennesker, jeg har tværet ud, må blive rejst op og få den lykke, jeg har berøvet dem. Det er ikke let, og det er der ikke noget automatisk eller robotagtigt over," siger han.

"Derfor kan vi heller ikke behandle Guds nåde, ligesom når vi udfylder vores selvangivelse. Det er ikke et regnestykke, der skal gå op, og vi kan ikke kalkulere med, hvor meget vi kan tillade os at synde i forhold til hans nåde. Jeg sætter mig jo heller ikke ned og regner på, hvor træls jeg kan tillade mig at være, før min kone ikke længere vil tilgive mig. Det er helt skævt at tænke sådan."

Et andet manuskript for livet

For halvandet år siden måtte Per Damgaard Pedersen igen trække veksler på Guds nåde, da Kolding blev skiftet ud med København.

"Når man skifter spor i livet, bliver man mindet om alt det, man aldrig fik gjort eller kun fik gjort halvt.

Det er aldrig rart at se sin egen mislykkethed i øjnene. Men også her kommer Guds nåde os til hjælp, så vi kan lade gårsdagen hvile med den mislykkethed, der nu kom til at præge den, og gå fremtiden i møde med visheden om, at den nok vil være lige så ufuldkommen. Men at Guds nåde også i dagene, der kommer, vil sætte os i gang med at elske, tilgive og gøre godt," siger han.

"På den måde gør Guds nåde os robuste, så vi kan klare de slag, vi får i livet og i mødet med vores egen ufuldkommenhed. Den hjælper os til at mestre livet, så vores egne nederlag ikke får os ned med nakken.

Det giver os, der lever under Guds nåde, et helt andet manuskript for livet end det perfektionskrav, som mange virkelig lider under. Vi skal ikke være perfekte. Vi skal være nådige og følge efter Kristus. Det er en helt anden retning, vi bliver sendt til!" ■

Da Job mødte Gud

BOGANMELDELSE AF PER MÅNSSON WESTH



Da Job mødte Gud

Andreas Kammergaard Ipsen
LogosMedia, 2022
148 sider, kr. 149,95

Hvis du tænker på ordet *lidelse*, når Jobs Bog nævnes, er det ikke helt ved siden af. Men fri-menighedspræst Andreas K. Ipsen viser i bogen *Da Job mødte Gud*, at der er et tema i bibelskriftet om Job, som er vigtigere end lidelse. Det er menneskets forhold til Gud.

Da Job mødte Gud er en klar-gørende gennemrejse i Jobs Bog, som på en enkel måde viser, hvordan Job har knyttet sin forståelse af Gud til de velsignelser, som kommer fra ham. Da Guds gode gaver forsvinder, krakelerer Jobs forståelse af Gud derfor også. De meget "korrekte" ting, Job er vant til at mene om Gud, kan han ikke længere få til at passe.

Job oplever et kontroltab, fordi hans opfattelse af Gud splintres. Job kunne tidligere regne ud, hvem Gud var, men det viser sig, at Job slet ikke har forstået Gud, og hvad det vil sige at have en ægte relation til ham.

Efterhånden er Job nødt til at gå i gang med at tale *til* Gud i stedet for at tale *om* Gud. Korrektheden bliver erstattet med kontakt. Eller sagt på en anden måde: Jobs nytterrela-

tion til Gud erstattes med en kærlighedsrelation.

Netop det har for mig været en af den anmeldte bogs mest tankevækkende pointer. Vi skal ikke stole så meget på vores eget billede af Gud, at vi holder op med at opsøge kontakten med Gud selv.

Budskabet er ikke, at vi ikke kan sige noget om Gud i dag. Eller at alle dogmer er ligegyldige. Men historien om Job understreger, at Gud først og fremmest vil føre mennesket ind i et fredsskabende forhold til sig selv.

Job finder heller ikke en forklaring på sin lidelse, men han møder Gud selv, og dét bliver vigtigere for ham. Hermed flyttes fokus fra *lidelsens* mening til *eksistensens* mening.

Bogen har en overkommelig længde og er skrevet i et nutidigt sprog, der samlet set efterlader et fint overblik over bibelskriftets opbygning og vigtigste temaer.

Det kunne have været rart med et par fodnoter eller en kort litteraturliste til sidst, som kunne give indblik i de fortolkere, som bogen forholder sig kritisk til.

Men det ændrer ikke på, at

det er en fremragende lille bog, som er afbalanceret i sine konklusioner og ydmyg over for de svære passager i Jobs Bog. ■

Job oplever et kontroltab, fordi hans opfattelse af Gud splintres.

Nøgne uden skam

BOGANMELDELSE AF VIBEKE SODE HJORTH



Nøgne uden skam

Om den seksuelle revolution og et revolutionært syn på sex

Stefan Gustavsson

Credo, 2022

266 sider, kr. 299,95

Stefan Gustavsson (SG) er af nogle kendt som en dygtig og anerkendt svensk apologet. Hans seneste bog fra 2019 er nu oversat til dansk. Det er generelt vellykket, men det er ærgerligt, at korrekturen ikke har fanget de undersættelser af svenske ord, der nogle steder har sneget sig ind og kan forstyrre læsningen.

Alligevel siger jeg med det samme: Bogen er simpelthen en "must-read"!

På forbavsende lidt plads giver den tankeklare svensker først et historisk rids over, hvordan den seksuelle revolution i Europa tog sin begyndelse allerede i 1700-tallet med Markis de Sade og for alvor fik fart gennem ungdomsoprøret sidst i 1960'erne. I dag lever vi derfor i og med følgerne af mere end 50 års promovering af "fri kærlighed" forstået som "fri sex".

I bogens anden hoveddel gør SG rede for det kristne syn på sex, hvor han med udgangspunkt i teksterne om skabelsen (1 Mos 1-2) gennemgår Bibelens enestående syn på både køn, krop og seksualitet.

Den sidste del af bogen giver bibelske svar på konkrete

Bogen gør det tydeligt, at kristnes holdning til og praktisering af seksualitet er en del af det at være Jesu discipel.

spørgsmål som fx: Hvorfor ikke bare flytte sammen? Og: Hvad siger Bibelen om homoseksualitet?

Min begejstring over bogen skyldes flere ting.

For det første er det let at følge forfatterens tankegang. Det er tydeligt at mærke, at han som apologet er vant til at sætte sig ind i og respektere modstanderes synspunkter. Derfor er bogen støvsuget for flokler. Han går ud fra, at læseren ikke nødvendigvis er enig med ham! Det gør bogen både let og troværdig at læse, fordi man kan følge hans argumentation hele vejen.

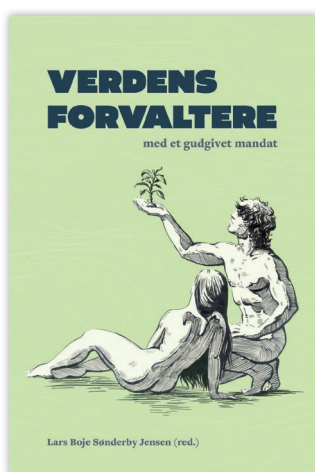
For det andet har SG tyde-

ligvis samme syn som mig på Bibelens sandhed og relevante budskab i dag. Det gør mig helt tryk ved at følge hans udlægninger af Bibelen.

For det tredje og vigtigste: Bogen gør det tydeligt, at kristnes holdning til og praktisering af seksualitet er en del af det at være Jesu discipel. Derfor må vi blive ved med at tale med hinanden om emnet og få oplæring i, hvad Bibelen siger om krop, følelser og seksualitet – og alle de andre formaning i NT! Hvis vi ikke gør det i vores kristne fællesskaber, er vi i fare for helt at miste fællesskabet med Gud. Og så går vi fortabt. ■

Verdens forvaltere

BOGANMELDELSE AF ALEX DAHL KARLSEN



Verdens forvaltere
 med et gudgivet mandat
 Lars Boje Sønderby Jensen
 (red.)
 Credo, 2022
 208 sider, kr. 199,95

Her er en fin debatbog om klima, bæredygtighed og forvaltning – ud fra et bibelsk perspektiv, men også med personlige vinkler på, hvordan vi indretter os.

De ti bidragydere har hver deres speciale – og lidt forskellige holdninger. Der er både bidrag med et teologisk, filosofisk, biologisk, økonomisk og samfundsmæssigt fokus.

Det er godt, at emnet tages op. Klimaforandringer og overforbrug fylder jo meget i debatten – og ikke mindst i virkeligheden. Og som der står i bogens forord: Kristendommen har noget at sige om hele tilværelsen.

Jeg er, langt på vej, enig i, at vi som kristne har et forvalteransvar over for vores næste og de resurser, han eller hun skal leve af. Det må vi tage alvorligt både som enkeltpersoner og som samfund.

Langt på vej har jeg været glad for at læse de fleste bidrag. De har også givet mig noget ny viden. I de kapitler, som er primært teologiske, er der fx meget godt at hente om næstekærlighedsbegrebet, skabelse, synd og håb.

Jeg savner dog, at bogen for-

holder sig til, at klodens situation ikke kun er et udtryk for politiske eller individuelle valg, som i sig selv kan være syndige. Jordens tilstand er nemlig også et domstegn, et endetidstegn: "Jorden lægges fuldstændig øde, ... sørger og visner ... og er vanhelliget af sine beboere, for de har overtrådt lovene" (Es 24,3-5).

Jeg har også indvendinger mod dele af argumentationen i Lars Boje Sønderby Jensens artikel om at spise kød. Der gør han sig til talsmand for, at dyrene var forgængelige allerede inden syndefaldet, så deres natur er at "fanges og dræbes" (s. 162f). Men: Hvorfor taler Esajas så om, at "ulven skal bo sammen med lammet" (Es 11,6ff.) – hvor døden for dyrene tilsyneladende er ophævet – på den nye jord? Skribenten begrunder ganske vist med bibelcitater – men kan de ikke læses helt anderledes?

Generelt fylder filosofiske argumenter meget i bogen. Fint nok, men vejer de bibelske ikke tungere, og dernæst de biologiske?

I øvrigt er vi er nødt til at se i øjnene, at selvom det er fint, at vi hver især lever mere en-

kelt, skruer ned for varmen, benytter bil og fly mindre osv., er det svært at rykke noget særligt dér. Der skal beslutninger til på et større plan: nationalt og i EU – helst med alle de store lande involverede.

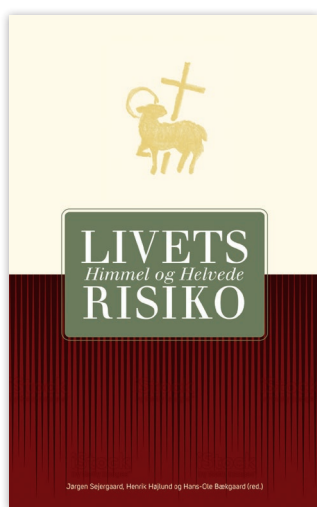
Endelig skal vi passe på, at bæredygtighed ikke bliver en erstatningsreligion. Fokus kan blive for ensidigt. Næstekærlighed *kan* nemlig af og til involvere et ekstra forbrug – og CO²-aftryk. Livet er fuldt af valg mellem forskellige goder. Og som Manuel Vigilius minder os om i sit bidrag: Det vigtigste er, at vi ønsker menneskers frelse.

Derfor skal vi nok i vores iver for klimaet – noget, jeg selv er optaget af – passe på, at vi ikke taler for ensidigt, så vi fordømmer dem, der vælger anderledes end os selv.

Læs bogen, lad dig udfordre af den, vær uenig med en eller flere af forfatterne. Det kan der måske komme en konstruktiv debat ud af. ■

Livets risiko

BOGANMELDELSE AF LEIF MYHRE



Livets risiko

Himmel og Helvede

Jørgen Sejergaard, Henrik Højlund og Hans-Ole Bækgaard (red.)

Lohse 2022

208 sider, kr. 249,95

Spændende med en sjælesørgisk, opmuntrende og vejledende bog om fortabelsen. Et emne, der er vanskelig at italesætte med vores nærmeste ikke-kristne familie, venner og kolleger.

Sådan tænkte jeg, inden jeg åbnede bogen.

Bogen er dog snarere et teologisk forsvar for at fastholde fortabelsens mulighed. Et forsvar for læren om den dobbelte udgang – enten frelse eller fortabelse. Og det er en vigtig sag i vores tid.

Men dermed henvender bogen sig ikke så meget til den kristne "på gulvet", som går og tumler med de førstnævnte udfordringer. Bogen er primært for teologer og prædikanter, og den griber fat i et emne, som af og til dukker op i debatten i Kristeligt Dagblad og sikkert også andre steder.

Bogen indeholder 14 forfatters modsvare til forskellige emner, hvor fortabelsens virkelighed udfordres eller fjernes – og forholder sig til en række teologer og skribenter, der ønsker at "afskaffe" fortabelsen. De kompetente forfattere er – på nær én – alle teologer, fx Michael Agerbo Mørch,

Bogen er primært for teologer og prædikanter, og den griber fat i et emne, som af og til dukker op i debatten

Peter Søes og Kurt E. Larsen.

Det vil ikke være en bog, som man typisk læser fra A-Z, men derimod vælger det emne, der interesserer en. Kapitlerne er korte og dermed kun en introduktion til de valgte emner, hvor fortabelsens virkelighed udfordres.

Bogens styrke er dens alsidighed. Dens svaghed er, at den er et modsvare til en aktuell debat. Flere forfattere nævnes med navn, og de vil givet være uaktuelle om nogle år – eller diskussionen vil flytte sig til andre emner.

Et lille udpluk af emner er: fortabelsen i oldkirken, fortabelsen hos Kierkegaard og Grundtvig, et modsvare til den

italiensk-amerikanske teolog Ilaria Ramelli og et opgør med "tidens ortodoksi om alles frelse" m.fl.

Undervejs i bogen er der indlagt citater af folk fra lidt breddere kirkelig sammenhæng, som løsrevet fra konteksten har udtalt sig om den dobbelte udgang. De gør ikke noget godt for mig – og underbygger ikke budskabet.

Endelig vil jeg sige: Kære prædikant, kære teolog! Læs bogen, uddrag dig nyttig viden, læs den som en del af din forberedelse. Og brug den så i din forkyndelse; giv mig jævnlige dryp om dette vigtige emne!

■

Tillig, glæde og kærlighed

BOGANMELDELSE AF NIELS KOUSGAARD



Tillid, glæde og kærlighed
Ellen Lodahl Pedersen,
Carsten Elmeland Petersen og
Børge Haahr Andersen (red.)
Kolon, 2022
126 sider, kr. 199,95

”Tillid til Bibelen, glæde over evangeliet og kærlighed til mennesker.” Sådan har Dansk Bibel-Institut (DBI) gennem de sidste to årtier formuleret deres værdier. Den triade fungerer også som titler på de tre hovedafsnit i festskriftet, der er udgivet i anledning af DBI’s 50-års jubilæum.

Artiklerne er skrevet af 11 forfattere med tilknytning til DBI samt en indledende artikel af nu tidligere rektor Børge Haahr Andersen, som beskriver fødselsdagsbarnets teologi, historie og uddannelsesmæssige kapacitet.

DBI ønsker med bogen at give et overblik over, hvad de brænder for. Og jeg synes, den tredelte værdiformulering virker som en rød tråd, der binder bogen godt sammen og kombinerer nyt og gammelt.

Den teologistuderende Lars Malmgaard Jensen forsvaret et bærende element i DBI’s gamle grundlag, nemlig det ortodokse bibelsyn, hvor han lykkes med at vise, at bibelsyn ikke handler om paragraffer, men om Gudstro og frelsesvished.

I artiklen inden er det den lidt mere erfarne Uffe Kron-

borg, der bringer noget nyt til torvs: Bibelen er ikke Guds eneste bog, for også skaberværket indeholder Guds selvåbenbaring. En pointe, der før ikke har været så meget fokus på, men som Uffe Kronborg nu vil råde bod på med et såkaldt sakramentalt natursyn.

Nicolai Techows artikel om Bibelens Kristusvidnesbyrd blev for mig bogens højdepunkt. Jeg sad tilbage med en regulær wow-oplevelse og måtte straks læse artiklen igen. Køb bogen – om ikke andet så bare for at læse dette bidrag.

Per Munch skriver en slags vidnesbyrd om glæde over evangeliet, og den nytiltrådte rektor, Henrik Nymann Eriksen, skriver om anfægtelsen som erfaringens angreb på troen.

Evangeliets verdensomfattende karakter udfoldes af Finn Aa. Rønne, der også beskriver, hvordan syndens følgevirkninger kan være forskellige i forskellige kulturer, hvorfor man også betoner forskellige perspektiver af det samme evangelium.

I afsnittet om kærlighed til mennesker skriver Kristian Mogensen, at forkyndelse og

Bogen har vitaminer for både tanken, troen og tjenesten.

diakoni ikke må stå isolerede for hinanden, men må knyttes sammen i et omfattende tjenestemandat.

Søren Kierkegaards *Kjerlighedens Gjerninger* bliver behandlet af Jakob Valdemar Olsen. Det kan lyde lidt som en Beatles-sang, når han får Kierkegaard til at sige, at ”alt, hvad du har brug for, er kærlighed,” men lixtallet er højere og betydningen dybere.

Louise Høgild Pedersen skriver klogt og godt om forskellen på skyld og skam.

Endelig er det for mig at se skønt, at DBI også prioriterer plads til Ninna Vestergaard Braüners artikel om kristendomsformidling til børn og unge.

Bogen har vitaminer for både tanken, troen og tjenesten. Hermed varmt anbefalet. ■

Kirkeretninger i Danmark

BOGANMELDELSE AF THOMAS OLOFSON



Kirkeretninger i Danmark

Kristendommens veje fra oplysningstid til nutid

Kurt E. Larsen

Kristeligt Dagblads Forlag, 2022

420 sider, kr. 299,95

De fleste kender den slags tegneopgaver, hvor der er små prikker, som man skal forbinde med streger og på den måde fremkalde et billede, fx af prinsesser eller dyr.

Kurt E. Larsen, der er professor i kirkehistorie på Menighedsfakultetet, forbinder i *Kirkeretninger i Danmark* på lignende vis de ”prikker”, som mange af os kender fra vores kirkelige livshistorie.

I denne bog har han fokus på de sidste 200 års danske kirkehistorie. Han gennemgår både lutherske retninger som fx grundtvigianere, Indre Mission og Luthersk Mission – og giver et rids over bevægelsernes opståen, udvikling og særlige teologiske præg.

Larsen gennemgår de frikirker, der er opstået i perioden, fx Baptisterne, Metodisterne og Missionsforbundet samt en del mindre kendte. Han er rigtig god til at pointere både deres særpræg, men også hvor de lutherske retninger har lært noget af dem. Missionsforeningerne har fx lært meget om børnearbejde og vækelsesmøder (missionsuger) gennem Metodisterne.

Gennem bogen er der en del

tematiske opslag på to-fire sider, der tager lidt mere overordnede temaer og begreber op. De er meget klagende og fungerer godt i bogens flow.

Larsen skriver klart, sagligt og kompakt. I de retninger, som jeg personligt har været i berøring med, har jeg ikke fundet noget i hans vurderinger, som jeg var uenig i.

Han er god til at skildre indviklede processer på en enkel og klagende måde, fx den nyere udvikling i LM, s. 153ff.

Bogen er for ledere, forkyndere og ”det myndige lægfolk”, som ønsker at forstå lidt mere af kirkens historie i Danmark. Den er som et kort, der hjælper os til at finde rundt.

Bogen har register, noter og litteraturhenvisninger og er på et akademisk højt niveau. Det ville være fantastisk, hvis Larsen ville skrive en lidt mere

Den er som et kort, der hjælper os til at finde rundt.

folkelig udgave af den samme bog på ca. 100 sider. Den kunne bruges i ungdomssammenhænge, hvor der især er brug for en teologisk afklaring.

Og så lige en personlig refleksion: I LM er der i de sidste 25 år opstået en del frimissioner. De fleste af dem har lavkirkelig orientering (i modsætning til folkekirkens højmesse), og dermed kommer formen til at ligne ikke-lutherske frikirker meget mere end tidligere. I den situation er det godt at have denne bog ved hånden. Forfatteren er nemlig en dygtig guide, der klart viser ligheder og forskelle, og det er en hjælp til både at lære noget af andre, men også til at sætte grænser i forhold til ikke-luthersk påvirkning. ■

Gaveidé

*VIL DU VÆRE MED TIL, AT VI NÅR LÆNGERE UD
MED BUDSKABET?*

Du kan give et års gaveabonnement på Budskabet 2023 til en anden – en oplagt julegave, som omfatter fem ”pakker” i løbet af året.

GAVEKORTET KOSTER KUN 190,-
(normalt 330,-)

Bestil direkte via budskabet.dk eller ved at kontakte Luthersk Mission på mail: d1m@d1m.dk eller tlf. 4820 7664.

Angiv i alle tilfælde navn, adresse og gerne mailadresse på både giver og modtager.

Så får du tilsendt et gavekort – som du giver til modtageren – og en faktura. Og modtageren får Budskabet tilsendt i hele 2023 – med mulighed for at forlænge.



8 SPØRGSMÅL OG SVAR OM HELLIGÅNDEN

– EN OVERSKUELIG ARTIKEL AF JOHNNY VÅGEN
www.tilliv.dk/artikel/hvem-er-helligaanden

TEMA:

Hvem er Helligånden?

Hvordan kan du tro på en levende Guds nærvær i dag? Fordi det blev jul, påske og pinse!

I øvrigt er Helligånden blevet kaldt for "det generte medlem af Treenigheden", fordi Ånden er mere optaget af at tale om Jesus end om sig selv.

Men i temaartiklerne her i magasinet vil vi denne gang dykke lidt ned i, hvad Bibelen trods alt siger om Helligånden:

- Hvem og hvordan er Helligånden egentlig? Og hvad er hans opgave?
- Hvordan kan vi lytte til og lade os vejlede af Ånden?

Vi får også nogle glimt fra kirkehistorien, som giver et indtryk af, hvordan man har erfaret og talt om Helligånden i forskellige perioder.

Som kristne tror vi på Helligånden. Men hvad indebærer det?



FOTO: PEXELS

Nogle kristne går lidt frygtsomme ud ad døren om morgenen og har en oplevelse af, at synden hober sig op i dagens løb, indtil de om aftenen endelig kan bede om tilgivelse.

PER DAMGAARD PEDERSEN SIDE 30

Janteloven er langt hen ad vejen ophævet i skandinavisk kultur. I dag skal vi være stolte.

ESPEN OTTOSEN SIDE 20